

המציפה

עתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על "המצפה" עם ההוספה הספרותית החדשה: רמת המצפה:

באוסטריא-אונגריא:
רשנה . . . . . 7 כתרם
לחצי שנה 3.50
רבע 1.75

כאשר כנו:
לשנה . . . . . 8 כתרם

ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרם — 9.50 פראנק.

על "המצפה" כלי הוספה הספרותית אין לחתום. אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הוצרות לנספחים לפי נדל השטח
ברכת מ"ט 60 הלר. בראש הגליון שני כתרם.

גליון בודד 12 הלר.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם מקומו ומקום בית הדאר הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918 האדרס: לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:

"HAMICPE" Kraków.

(בחיץ לארץ להוסיף: Oesterreich.)

Kraków, 29 Stycznia 1909.

גליון ה.

קראקא, ו' שבט פ' בא תרס"ט.

במי האשם?

למרות ימי הגלות הקודרים והאפלים ולמרות אלפי התקוות, שנתפוצצו כבר אל סלע שנאת העמים, מהונן עמנו בתכונה מוזרה, שאינו מאבד בשום פעם את תקותו. הנה ככו עננים את שמינו הנה נשפך דמו בראש הוצות, ואחרי זמן קצר ישכה את אשר עבר עליו ולגנה בוכב יחידי ובודד, הנראה לו מטרחקים, יצהלו פניו זעיניו נשואות אל אותו הגנה באמונה ובתקוה, כי מעתה יוטבו ויוקלו הנאי חייו הקשים והאפשרות נתנן לו לפתח את כחותיו החמריים והרוחניים. ככה יעברו עליו ימים מועטים של שמחת חיים וניל תקוה, עד בוא בפעם המאה והאחת המאורעות האכזרים ויוכיחו לו, כי ניצוץ האש, שנראה לו, הוא רק מקסם כוזב המתגלה מרחוק וברדוף האדם אחריו יאבד ויעלם במרחק.

מקסם כוזב חדש, שעמנו התחיל לשאת אליו עין בתקוה, הוא: המלחמה בעד החרות המדינית. מאותה השעה שיצאו היהודים מעולמם המיוחד והתחילו לשאוף לקחת חבל כחיים הכלליים, מאותה השעה שאפו לרמות את עצמם, כי לא שנאה גזעית ותנאים לאומיים וכלכליים, השולטים תדיר בחברה, הביאונו לידי שפלות וירידה ודלדול, אלא תנאים זמניים ואנשים בודדים ויחודים, תמיד בקשנו איזה שעיר לעזאזל, להמיט עליו את כל אשמת עניותנו וסבלותנו ותמיד חשבנו, שזהו המכשול

היחיד, ואלו עלתה בידינו להסירו מעל דרכנו, אזי נהיתה תכף מהפכה גמורה במצבנו וכמועפ"י מצות הקוסם במקל-כשפיו היו נעלמים כל הפגעים הרעים והתלאות שהשתרגו עלינו וארץ מושבנו היתה נהפכת לגן עדן. היהודים ברוסיא תלו את תקותם בדומה והאמינו, כי כאשר תתאכף יוטב מצבם; היהודים ברוסניא השבו, כי לו נפלו המפלגה הקונסרוטיבית ונצחה הליברלית, אזי פסקו כל הרדיפות הנוראות; הרבה מאחינו יושבי אוסטריא חכו להטבת מצבם ע"י הנהגת הבחירה הכללית, וכן גם יהודי יתר הארצות למפלגותיהם השונות תלו בכל פעם את הקולר בצואר איזה מאורע פרטי או אדם יחידי וקוו להטבת מצבם ע"י הסרת המכשול הזה.

אבל המאורעות והמקרים באים תכופים כימים האחרונים ובלשונם הברורה, לשון היסטורית, שאין עליה תשובה, הם מוכיחים, שהשקפה כזו על החיים היא קצרת ראות וקלת-דעת. רוע המצב של העם העברי בארץ גלותו אינו תלוי באדם פרטי רע-הלב או במאורע פוליטי וחברותי זה או אחר, אלא מונח במטבע הגלות עצמה, שום איש אינו אשם, מפני שהאנטישמיות המדינית, הלאומית, החברתית והכלכלית אינה יצירה חפשית, שיצר איזה אדם עפ"י רצונו ונטייתו, אלא אשמה הגלות, שהיא היא הסבה היחידה לאנטישמיות זו, וכל זמן שהיא לא תעבור ולא תכבל מן העולם, לא תעבור גם השנאה. לרגש השנאה לעמנו יש אלפי מקורות טבעיים ותדיריים, שמהם הוא נזון והוא

הולך ומתגדל ומתפשט ואין לך כמעט בן אדם בין העמים, שהוא פטור הימנו, כשם שקשה למצוא אנשים, שהם חפשים, מהדגשות טבעיות אחרות. שנאה גזעית עמוקה, שנאה מקבלה בירושה מאלפי דורות, שנאה דתית, שנאה לאומית, המלחמה על שדה הפרנסה, רגש שמירת עצמו ואהבת עצמו, חסר-הקרקע לעם שלם, ההכרה שהננו עם הלש ורפה-כח בכל מקום והרשות נתונה לעשות בנו ככל העולה על הרוח, הקנאה בגלל כשרונותינו והסתגלותנו לכל מקום ומצב, תרבותנו המורחית הרחוקה והסתגנות לתרבות המערב, הלעג היהודי ועוד הרבה מצבים, תנאים ורגשות — אלו הם המניעים והגורמים, שאינם פוסקים, לכרוא מיליונים שונאי ישראל. ותמימים מאד הם אחינו המאמינים, שבהלחמם עמם יחדל אנטישמית מקרב הארץ. האנטישמיות היא נחש בעל מיליוני ראשים מצילי ארם, וכי יצאה מקצין בנגון ראש אחד יצחחו במקומו עשרה חדשים. אם אופני החיים עצמם בוראים תנאים המכריחים את בריאתם ויצירתם של האנטישמיים לאור העולם, או הלא לשוא ישקדו מצילי ישראל לרפאות אותנו על נקלה.

גם החרות המדינית הנכספה—שהרבה רואים בה את רפואתנו השלמה והרבה מאחינו הספיקו כבר לשפוך את דמם בעדה — לא תוכל לשרש את כל מקורות השנאה הללו ולהעמידנו במדרגה כלכלית ותרבותית פחות או יותר דומה אל זו של העמים העיקריים. ברוסיא קימת כבר הדומה, שבכל

פיליטון.

מכרה-הזהב.

"ילדים, עתה יש לי עסק, שאישיך בו עשר גדוה", קרא איציק בער בערב אחד אל הכל ידידיו, היושבים בבית-משהה על כוסות מי-דבש. "מחר אנמור את העסק אי"ה ואהיה חפשי מכל רדנה ברצות ה'".

"זה יהיה יפה", ענה אחד מן החבריא, שהכיר זה כמה שנים את מדתו של איציק בער, להאמין בכל ולהיות המיד מלא הקוה לעתיד מבריק ואיש לא יכול להחליש אמונתו. "איך היה או בבית-החרשת החומים ובבית שחיקת-העצמות, גם או אמרת, כי בשנה אחת ההיה לאיש אמיר, ובשנה אחת אברה את כספך".

"או היתה אחרת, לעסקים ההם לא היתה זכות-הקיום ואנשים הטעוני", ענה איציק בער. "עתה חכמתי מאז ואני בודק ובוהן את העסק היטב במרם אקרב אליו. בפעם הזאת ההצלחה בטוחה. את אשר תראינה עיני לא תוכלו להבחיש".

"ואיזה עסק הוא זה? הנוכל לרעת? או אולי עדיין סיד כטום הוא אתך?"

"בית קוה", ענה איציק בער בנאוה.

"בית קוה, זהו ענין אחר", נשמע קול מתוך

הכנופיה. "ואיה מקומו? הנתוך העיר או בקאזימיר או למצער באיזה רחוב הומה?"

"אין הדבר הלוי במקום", ענה העתיד להיות בעל בית-הקוה, "העיקר הוא, שאנשים נכנסים שמה. הוא רחוק מעט מהמון קריה, אחרי בית-החולים, אבל הכל מכמיחים. שהשפע מרובה, שאלתי את כל היודעים את טיב העסק וכלם הללוהו. מחר בערב הנמר קניה העסק, אם הכל יהיה מהאים להבטחת בעליו. אז אבוא הלום ונשתה לחיים על מעמדי החדש בתור בעל בית-קוה".

"אל נא התן שוב לרמותך, רב לך להיות כרחל לפני גוויזה, כמו שהיית עד כה", הזהירוהו אחד החברים, שראג על בטחונו של איציק בער הפהי. אבל הוא שפך עליו כל חמתו: "למה זה השכית את שמחתי! גם אשתי כבר הסכימה. היא רוצה לשבת בעצמה לגבות הכסף עד שנמצא משרה נאמן וחרוץ. אך בלבם תבאו לחנוך העסק החדש. עתה עלי ללכת, הרבה עלי להכין עוד. לילה טוב!"

ממחרת בבקר השכם הלך איציק בער אל בית-הקוה, לברוק ולבחון בעצמו את מהלך העסק, כמו שהתנה עם בעליו. בעל-הבית קבלהו בכבוד גדול והושיבהו אצל שלחן החלון, שמשם יכול להביט ולהשקיף על כל הנעשה. בשמחה נסתרה הסהכל איציק בער, כי כבר עסק ארוחת-הבקר התחיל, בלי עין-הרע, יפה יפה. אף רגע לא שקטה הדלת, ארה

על ארח בא, קוה, תה ויין שדוף נמוגו והוצגו בלי הרף. אמנם לא היו האורחים מן המבחר; אבל הלא בקצה העיר הוא ואין שם הפריצים המהגצים והמיוחסים, שצריכים להוציא עליהם מאה כתר בחדש על עתונים ולעמוד לפניהם באימה וביראה. אבל בכל זאת אינם חלילה בלתי הגונים, הלא אין פרץ ואין צוחה ואין שכרות ואין רגנה, כלם משלמים מיד. לעת ארוחת הצהרים ישב איציק בער בעליה אל שלחן בעה"ב ובעיניו ראה, כי גם לאכול אינו יכול במנוחה. פעמים אחדות נקרא לרדת, להוציא איזה משקה, שהוא בעצמו מוגרה המיד או להוציא יתר המעות משטר כסף גדול. "העסק מתנהל כ"ה, כמזמור", אמר לו בעל-הבית, אך יש להשגיח על הכל ולרדת איך להתהלך עם האנשים, או הוא "מכרה-זהב" ממש. בדאבון לב—האמינה לי — אני יוצא מזה. לולא הייתי אנוס לקבל את העסק הישן של חותני כפרמיסלא, לא הייתי מוסר את עסקי זה לאחר בעד כל הון".

אחרי האכל שבו איציק בער ובעה"ב למטה ועיני הצמא לעסק שבעו ענג רב מעסק הקוה. כל השלחות מלאים אורחים שוהים קוה שחור או שבר ומפפמטים. אצל שלחן הביילרד המולה רבה, אף רגע לא נח, וידי המשרה מלאות עבודה, למלא חפץ הנכנסים החדשים, להושיט קוה ותה עם רום ובלי רום, להושיט ציגרות ופפירוסים. כאשר נתמלא הבית אורחים גם לעת ערב, לשתות קוה לבן וללעוס תפונים

הולשתה ומעוט ערכה וכחה הנה היא בכל זאת פרלמנט קונסטיטוציוני והרכה תקנות והקלות היא מביאה ותביא להחיים הכלליים, ומצב היהודים הוא עכשו שם כל כך גורא וחפר-תקוה, עד אשר רפו כל הידים והיאוש הגמור שולט ממשלה בלתי מונבלת, תחת אשר בימי ממשלת היחיד שלטו בעם תקות שינות לעתידו. ברומניא הקונסטיטוציונית, שהמפלגות הליברליות מחזיקות שם את רסן הממשלה בידן, נעשות נבלות ואכזריות נוראיות כאלו, ששום ממשלת יחיד פראצית לא תרשה לעצמה הפקרות שגעונית כזו, להתקלס באנשים חיים ולהתעולל בהם בלי חמלה, למיין את דמם ולשימם למרמס ולמדרס וללעג-שמן לעיני השמש. בצרפת הרפובליקנית נשמעות קריאות „מות ליהודים“ ובאמריקה ארץ החפש הולכת השנאה אלינו ונשתלת בלבבות וסוף הפרי המוכר להראות בעגלא ובזמן קריב.

ולא רק בקונסטיטוציה ובלברליות אמיתית ומוזיפת נפלה שלהבת — אלא שזה לא כבר נוכחנו, שגם הסוציאליזם עצמה אינה נקיה מרגשות אלו. הסוציאליזם הזו כבר נדמתה בעינינו לחומת נחשת בצורה, אשר רגשות פראיים עדיה לא יגיעו. קשה היה לחשוד באותה המפלגה הנדבאת והרצוצה, היוצאת בכשיל וכליפות למלחמה עם תקיפי העולם הזה על כל עשק ועוות-הדין ובער הישר, קשה היה לחשוד באנשים, שהפרוגרמה שלהם היתה ברזל עשת, אותיות בלתי משתנות, שנהרנים עליהן, חקים שבעד הגשמתם שמים את הנפש בכף, במעט שאי-אפשר היה להאמין, שאנשים המטיפים לחרות וישר ושוויון כל בני האדם, בלי הברד דת ומין — שאותם האנשים יפלו באותה המכמרת שלנגדה נלחמו. ואת אשר לא פללנו קרה ויאתו את האות הראשון או העשירי או הסאה נתנו הסוציאלי-דמוקרטים כרוסיה, שבשעת הבחירות בקיוב גזלו, למרות מה שאהדים מכוריהם נכחו בעזרת היהודים — את מקום היהודים, ולא חפצו לותר משלהם בכשיל היהודים, לתת להם לבחור באהר משלהם בתור בא-בהם, אף שזה הניע להם עפ"י כמות מספרם בחבל קיוב. התנהגות הסוציאלי-דמוקרטים במקומות רבים ברוסיה בשעת הפרעות גם-כן אינה יכולה להיות למופת ועל אהת כמה וכמה התנהגותם ברוסיה, שאינם נוקפים אף באצבעם לטובת העם היותר נלחץ, ואת ההוכחה היותר בולטת המציאו לנו הסוציאליים האמריקנים, שבהקונגרס הסוציאלי הכללי כשמוטגרט דרשו במפניע, לסרות הפרוגרמה הברורה ולמרות „המלחמה“

בעד השויון והאחווה, שהקונגרס יביע את דעתו נגד בניסת הגרים לאמריקה. וגם אחרי שהקונגרס לא הסכים להצעה זו הודיעו בכל זאת בהחלט, שישתדלו בכל כחותיהם, להפריע בעד בניסת הגרים לארצות הברית וגם הכ יוסיפו לנאד דמעוטינו, בהשתדלותם לסגור את שערי אמריקה בפנינו.

בימים האחרונים עוברת הרנה בעתונים על-אדות פינלנד. הארץ הזאת היתה זמן רב נאנחת ומרכאת תחת עלה קקשה של הממשלה הרוסית. בימי הרבולוציה נלחמה הארץ הזאת בעד חפשה באמץ-לב. ובשעת המלחמה הזאת היתה כל אירפה הנאורה על צדה ותמכה בה וכדרישותיה להפש ולחרות. פינלנד השיגה כמדה ידועה את מטרתה, היא עכשו ארץ קונסטיטוציונית, ששמת הבחירה הנהוגה בה היא היותר משיכללת מכל העולם. שם נתנה הבחירה הכללית בלי שום הבדלים ובפרלמנט הפינלנדי יושבות, מלבד מספר גדול של דפוטיים סוציאלי-דמוקרטים, גם חמש עשרה נשים בתור נבחרות. ובארץ החפשית הזאת, שזה לא כבר הרעישה את כל העולם על העול הנעשה לה — מצב היהודים הוא נורא. הממשלה משתדלת בכל כחותיה, לרשש את היהודים מארצה ולתכלית זו היא משתמשת בכל האמצעים שישנם בידה, לברוא תנאי חיים קשים, שהיהודים יהיו מוכרחים לברוח משם. וזה לא כבר הוציאה גרוש סתמי בלי נתינת טעם על שלשים משפחות לעזב את הארץ.

עתוני אירפה נדונים במאורע זה, ה"ישר האירפי" כאלו מודעו, ועתוני פינלנד, בדעתם שארצם נוקת להלוואה ולבנקורים יהודים — מעמידים פנים כאלו לא ידעו עד עכשו ע"ד מצב היהודים ורומים, שבקרוב תוסר ההרפה מעליהם ומצב אחינו יוטב, אבל הנחמה היא נחמת שוא. מאורע זה הוא הוכחה ברורה כצהרים, שהחרות המדינית כשהיא לעצמה אינה תרים בפני הפורענות ורפואה למחלת היהודים. לחנם יתכבו לוסין וואלף ולורד סוויטלנינג מאמרים ב"הטיימס", לחנם יטרוח את עצמו המתבולל גיאורג ברנדס, לגרום או-נעימות להפינים ה"מקולטורים" בפרטמו בדרפוס את העול שהם עושים לנו, לרוק נצעק חסעל האנטישמיים. קילנו יהיה קול קורא במדבר. בצעקות אלו לא הועלנו ולא נועיל גם להכא. הניעה העת, שעמנו יחדל מלהשקף על עולמו בקמן שנולד ולהרים בכל פעם דגל חדש, בהאמינו ובקוותו, שדגל זה או

שני, רעיון צבורי זה או אחר, יוציאוהו מן המצר. עם מרובה כל כך בנסיונות, עם אשר החיים עגוהו וצרפוהו בכור העני במשך אלפי שנים, עם שעבר כבר לכל האלילים ומכלם יצא וידיו על ראשו — עם כזה אינו צריך להאמין למקסם כוב הרש. הניעה העת, שיתחיל לתת לנפשו דין וחשבון מכל אותן הרפתקאות המרות שעברו עליו, הניעה העת, שיקבץ ויצבור את כל דפי היסטוריות הנכתמים כדם לגל אחד ויסתכל אל הכך הכללי היוצא מכל אלה, לראות ולהביר מי הוא האשם, נגד מי הוא צריך להלחם, ואם הסתכל יסתכל בשים לב אל מקרי ההיסטוריה אין כל ספק שיניע רק למסקנה יחידה ואתה: אשמה היא הגלות, היא ולא אחר, ונגדה עלינו להלחם. צבי שרפשטן.

ענינים מדיניים.

אחורנית. בגלל סכסיכי הלאימים הנצחיים באיסטריא נשארה אוסטריא אחורנית בכל מקצועות התרבות. כל מכונת הממשלה מרודות לעולם בעיני המפלגות ואין פנאי להשגיה על צרכי העם. על כן הכל נעזב ונזנח ואין טרפא. בין כ"ח מיליוני נפש ארם אשר בארצות אוסטריא כעשרה מיליונים אינן יודעות לקרוא ולכתוב. המסחר האוסטרי עם חוץ לארץ עילה לארבעת אלפי מיליונים כתר ובאשכנזי"ז אלפי מיליונים מארק ובבלגיא, שאין כה רק שש מיליוני נפש, עילה המסחר החיצוני בארץ מיליונים יותר מזה של אוסטריא-אינגרן יחד. באיסטריא נשלחו בשנת 1907 1450 מיליוני אגרות ובאשכנז 5200. מספר הרבורים ע"י המלפין עילה באשכנז לאלף מיליונים בשנה ובאוסטריא לקס"ו מיליונים. באשכנז ישנם חמשת אלפי מיסרות מרפון בערים ובאיסטריא רק של"ה. לעשרת אלפי נפש עזות באוסטריא 7.42 קילומטר מסלית ברזל, באינגרן 10.17, בשווייץ 13.3 ובאמריקה 43.6. וכן צרכי האדם. באיסטריא עורים על כל נפש 1300 קילוגרם פחם ובאשכנז 3300. באיסטריא עורים על כל נפש 46 קילוגרם ברזל ובאשכנז 165, בכלגיא 290 ובאמריקה 300. וכן ביבוי הארמה. באיסטריא אוספים מהקשר אחד קרקע י"ב כבר מהריות חטים, י"ב שיפון, י"ד שעורים, י"ג ש"ש, ובאשכנז כי חטים, מ"ז שיפון, כ"א שעורים וכ"א ש"ש. ובאיסטריא עובדים יותר מבאשכנז. באוסטריא מכל מאה נפש עובדים נ"א ובאשכנז מ"ט

שונים ובגדנות, אז היה לאיציק בער די והותר, לא היה צריך לברוק יותר והלך עם בעל-הבית אל עורך-הדין, לגמור את העסק בשעה מצלחת. ארץ וחמש מאות זהובים שלם איציק בער על יד האדבוקט בעד החוקה והקונצסיא וארבע מאות זהובים בעד כלי-הבית והרהיטים והכל שריר וקים. בעל הבית ועורך-הדין הכיעו לו ברבותיהם כפה טלא ואיציק בער יצא שמח וטוב לב, כי יבא סוף סוף אל המנוחה.

בזיכה כנורל הראשי מהר איציק בער אל ידידיו בבית המשתה, לזוג אל הגילה והרנה יהדיצה והחדות את האהבה והאחווה והשלום והרעיה. עורנו בפתח קרא אליהם: „לדים, עתה אל נא יגיד איש דבר על-אדות העסק. מכרה-זהב, טמש מכרה-זהב.“

אחרי שני שבועות חגג איציק בער את חג חנכה-הבית. הקרובים והידידים באו לעזרו במרם ישכור משרתיים. ולאיציק בער יד רחבה מעידו. הוא הכין להם ארוחה-בקר בעין יפה וארוחה הצהרים דשנה ומלאה תפנוקים. ולארוחת הערב ציה להכין סעודה כיד איציק בער. עשרה בקבוקים יין כרמל הביא להריק, לסימן טוב. אחדים מהמומנים השכימו לבוא לפני השעה התשיעיה. אשת איציק בער ישבה מקושפת אצל הקופה ובעלה עמד אצל הפתח, לקבל אורחים. בזרועות פתוחות קבל את ידידיו הטובים אותו ואמר להם בתלונה ממיזנה בכה-צחוק: „איני יודע מדוע עסק ארוחה-הבקר מתנהג היום בעצלותים. לעת

עתה אורח יחיד תעה אלי, אבל הלא יוטב, היום אין האויר בהיר כראוי. אחר הצהרים תהיה „בחייה“. הידידים והקרובים התחרו בדברי בדיחות מקצר-רוח, חלקו ביניהם בשר טעושן וחררות וצו להביא שכר ושתי לחיים. בשעה האחת עשרה נפתחה הדלת ואיש לבוש קרעים מתנורר על הספה. בשפה רפה נמנם את „הבקר המיב“ ובכבודת הוריר את גופו הצנום על ספסל אצל הפתח וקרא למראה בעל בית-הקוה החדש: „בעה"ב הקורם נתן לי תמיד כום בהקפה. אם החפין לרשום אשהה ואם לא הנני הולך, מעות אין לי אף הלו אחר“. „ביום הראשון — ענה איציק בער בגחוך טר-מתוק — לא אנרש את קוני“, ומג לאורחו כום-שליבובין.

מועד הצהרים הניע, הקרובים והידידים הסבו את השלחן בתלישות הדעת, ה"לחיים" והברכות על העסק החדש, „מכרה-זהב“, ציצלו באוני איציק בער כלעג לרש. בכל רגע הביט בעד פתח החרר השני, אשר שם היו טסיבים לסעודה, אל החדר הגדול הריק, אשר מאז הבקר השיבו בו את נפשם ארבעה אנשים ואורח השליבובין בכלל. אחרי הצהרים נכנסו ששה אנשים במספר, לשחות כום קוה שחור. אל השלחנות נסבו רק הקרובים והידידים, הבילרד עמד שומם. בעיני האורחים הספורים היתה היצאה כזו אך למותר, את המעות, לשלם בעד הקוה, חפשו בכל כיסיהם ובשעת טעשה נחכו נחוץ של לעג באיפן משונה וזרקו סבמים

מיזרים איש על פני רעהו. לפנות ערב חרלו כלי הבדיחות גם מפיות הלצים, אשר בין ידידי איציק בער, כי גדל הכאכ מאד. אז נכנסה אשה עניה עם חמשה ילדים והזמינה בום אחת קיה, שתי כוסות חלב ושש כוסות ריקות וישבה לחלק את הארוחה עם ענות קטנות. בין המחנה הקטן. בסף הסעודה התברר הדבר, כי אין לה די מעות לשלם, כי היתה רנילה לשלם בבית התמחוי רק שש אגורות בער כל הארוחה. העניה בקשה לעזוב איזו טבעת של כסף למשבון, אך איציק בער לא יעביט אשה עניה ונתן לה במתנה את הכל ויצאה בארץ ברכות. העששית נדלקו וכלי ברכת הפירדה נשמטו הידידים והקרובים אחד אחר, כי כושו להביט בפני איציק בער. באונן לפני מתו הההלך יחיד בחדר הרחב והריק הנה והלום, ירו כזפלושות לאחוריו ואין פותח את הדלה. נדמה כאלו העששית והתמונה על הכתלים לוענים לו ושוחקים לאדו. כן עברו שעות הערב.

„נסגור“, קרא איציק בער לאשתו, הסתמנמה מאחרי השלחן. „אם לא אטעה רמוני גם הפעם, פתני ויכול לי הסרסור הנוכל“. ברנע הזה נפתחה הדלת ואדם שכור למחצה טויש ראשו כלפי פנים ושואל: „המשיגים פה גם היום הכל חנם אין כסף?“, „טה כונהך ארוני, קרא בכעס בעל „מכרה-זהב“ האטלל, המשמח אתה לי?“, אך האיש לא נבהל והשיב בבת-

מ"ב. — ולבאי-בח העמים נאוסטריא האסללה הזאת אין מה לעשות רק להשתעשע בנצחנות פוליטיות, כל מפלגה רוצה להעביר את חברתה וכוה הן מפריעות את הפרלמנט ואת הממשלה מעבודתם להקן הממלכה והצבור. פקירי בתי-הדאר בפראג הנהיגו מדע עצמם את השפה המשבית, על-כן קצפו האשכנזים וראו אבו להשתותף באנקטה, שערכה הממשלה לעשות פשר ביניהם. עתה עשה הממשלה בעצמה כמין פשר בתי-הדאר והמשכים קופצים ועושים אבסטרוקציה בפרלמנט להשבית את העבודה והממשלה במצוקה גדולה.

על המצפה.

בשורה טובה ומשמחה באה מירושלם. אסור

בניסת יהודים ממורח אירפה לפלשהינה בטל. אמנם גם עד כה היה האסור דק על הניר וזה ארבע שנים, מימי ההרג וההשוד ברוסיה עד כה, לא היה האסור גוהג במעשה, יהודים מרוסיה נבנסים לא"י להשתקע שם ואין מבלים ואין מפריע. אך נוהגים היו הפקידים המטריקים ביפו עד כה, לקחת מידי היהודים העולים מן הספינות את העודות-מסעם ולתת להם התחיהן פתקאית אדומות לאור, כי אין להם רשות להתמחה בארץ רק שלשה חדשים ואחרי שלשה חדשים יגרשו, אבל לא גרשים. החוק נשתמר רק לפני, כי ממשלת סירקיא ידעה, שאין היהודים עולים לבבוש את הארץ מתחת ידה. בשני החפים האחרים, חיפה וכארות לא נטלו כלל את העודות-המסע מידי היהודים. נטילה התעודות היתה רק חרפה ליהודים ולא הפסד בפעל. עתה בקש מר בן-יהודה עורך "הצבי" מאת נציב ירושלים טובי בעי, להסיר את החרפה מעל היהודים העולים, אחרי שאין הבליה אחרת לנטילת התעודות רק להשפיל כבוד היהודים, להראותם, כי אין להם רשות לשבת בארץ ישיבת קבע. הנציב ענה, כי גם בעיניו לא טובה היתה נטילת התעודות מידי היהודים וכבר צוה לחדול מזה. גם מכין הוא דין וחשבון באריכות בענין הזה, לשלחם אל הממשלה המרכזית בקושטא ויציע שם את בטול אסור הכניסה גם להלכה אחרי שבמעשה כבר בטל. בשעת הכשר הכחיש הנציב את השמועה, שהעבירו עליו, כי הוא מהננגד להתישבות היהודים בפלשהינה. הנציב קרא בשם את ניכורו וידידו צירי היהודים בפרלמנט

שחוק של ערמה: "אם התן לי בקבוק שבר אניד לך דבר, אשר ישוה לך לדעתו". כאשר עמד הבקבוק על השלחן פתח השבור את פיו ואמר: "לפני שני שבועות בבקר פרסמו פה ובכל הרחובות הסמוכים, כי בבית הקוה הזה ישנו כל אדם כוס קוה או יי"ש ולעיסה חגם. קלפים ובילרד גם הם חפשים, רק בעד מבק וצינורות צדיכים לשלם. לא הובל לשער איך התקבצו פה האנשים. מלא היה הבית מפה אל פה. אני הייתי פה ארבע פעמים והסתתי לבי כראוי ומדוע לא? מה חסרת? לאו בכל יום מתרחש גם כזהו התשמע, המשקה שלך אינו רע בכלל, הכה לי עוד בקבוק אחד. לולא אני מי יודע עד מתי היית ממתין לאירחים במקום הזה, אשר זה ששה חוכרים ירדו פה לשחת אחרי אבדם כל הונם".

איציק בער בקש סליחה מאת האורח וככה את המאורות וסנר את העסק, לבלי פתחו עוד. שני שבועות לא נראה בבית המשתה הקבוע של חכדיו. בערב אחד נגלה שוב לפניהם פתאום ופניו ארו ובשורה בפיו: "ילדי, עתה אקבל עסק, שיהיה כאמת מעין לא אבזב יאשרי. הפעם הוא כאמת, מברה-זהב", סים את בשורתו בעינים מלאות גיל. החכרים הביטו עליו בהמהון ובמנוד-ראש, אך הוא הוסיף: "כאשר יגמר העסק א"ה הדעו פשר דבר, לפני זה אסור לי לפשוק שפתים, למען לא ישול שום אדם את עסקי המבריק מלפני חממי. אך זהו עסק. זה היום שקייתיהו נגילה ונשמחה!" ג. ה"ה.

המטריקי, מר קאראסא עפנדי, מר נסים מצליח והסינאמור היהודי בכור אשכנזי, הם ערים, כי לבו טוב ליהודים. — הוסרה איפא אכן הנגף הראשית מעל דרך שיבה ציון, אין צורך עוד לקרוא "פנו דרך", כי אם "שובה ישראל". אבל מרוע אין עולי גולה? מדוע אין יהודים קמים כהמון רב ומתנערים מעצר הגלות, לעלות לציון ולחונן עפרה. מדוע אין יהודים צעירים בעלי הון, המחפשים בנרות עסקים ואינם מוצאים, עולים לארץ אבותינו העולה כפורחת, להחיות את נפשם הנלאה ואת הארץ העורנת לבניה? הקונה אחוזה נחלה בא"י מוכמח הוא מראש, כי יחיה מיבול האדמה בשלום וברחבה ובעוד שנים אחדות יעלה מחיר הקרקע כפלים ואיוו עסקים טובים מאלה ישנם פה באירפה? הרצל, האיש האידיאלי דמה, כי הכל כמוהו וירא להשתרל בדבר בטול הגזרה על כניסת היהודים, פן יתחכו שמה יהודים רבים בפעם אחת בטרם נסדרו זכויות אזרחים ליהודים. עתה ישנו זכויות אזרחיות ופוליטיות ליהודים, חיי האדם ורבושו כמיחים, אין מורקיא נופלת עתה בסדרי הישוב ובחקי האזרחים וזכויותיהם מבל ארץ אחרת ושערי הארץ נפתחו בלי השתדלותנו ואין היהודים נרחמים שמה, אין עולה בחומה, אין שבי גולה. הלריק יחלני שני אלפי שנה לשעת הכשר כזאת? הלשווא בל הפלותינו? הרמאות היא כל ציונונו? מדוע רק בחורים בעלי ידים ריקות עולים לא"י בלי כמרה ולא בעלי הון המבקשים מקום להשקיע כספם. היתה עוד דאנה אחרת על-אדות החית הארץ: מי יודע איך יתחמו יהודי מורקיא לעולי הגולה, אולי הם כיהודי אירפה, הפפחדים מפני צלם, המבקשים להתבולל בעם הארץ ולהכחיש מציאות עם יהודי, אולי גם יהודי מורקיא יחפצו לחנוף לטורקים ארוני הארץ ויעמדו לשמן לבניסת היהודים. עתה באה בשורה שניה, כי התנועה הציונית כבר התפשטה גם במורקיא וגדולי היהודים שם מורים בה ורוצים לעזור מצרם להוציאה אל הפעל. בן מודיעים, כי הציר היהודי בפרלמנט המטריקי מסאלוניק עמנואל קאראסא הגיד לעורך יהודי, כי "הציונות בצורתה עכשו צודקת היא בנקודות רבות. התישבות יהודים מחוץ לארץ, שיקבלו עליהם נתינות מורקיא וישקיעו בפלשהינה את הונם, את עבודתם, את אמנותם ואת חכמתם, הביא למלכות העותומנים טובה רבה. היום בשיש לנו חרות הכעת הכחשבות ולהתוכח בהן בגלוי הובל התנועה הזאת לפי דעתי להיות רבת-הערך מאד. יש לעזור ליסוד המושבות האלה. ובתור יהודי מוכרח אני להגיד, כי הבכרות בענין הזה אינה מצד הממשלה, כ"א מצד הפרוד בין היהודים עצמם. ועלינו לחפש אחרי תרופה למחלה הזאת, למצוא את האחדות. להגשמת הדבר צריכים לבונן ועד כללי פה ולהכניס אליו גם מחמדים חשובים". הפוליטיקן היהודי הזה מהענין בדבר ורוצה לעבוד בעצמו להגשמת הרעיון הציוני. הגאים רבים להתחיהנו ישנם כבר, אך העם חסר. או יותר מ"ב, גם העם יהיה אם יהיה מנהיג גדול, שדבריו נשמעים והיוודע להגיד את הדבר הראוי בשעה הראויה, אז יהיה הכל.

הדת והתנועות החדשות.

אחינו החרדים הקיצונים הגילים לההנגד לכל תנועה חדשה, המתעוררה בקרב עמנו, אף שהתנועה בעצמה אינה מהננגדת להדת ואינם יכולים לתת מעם הגון לההנגדות. התמימים שבהם טוענים כפשימות: כלל מסור בידנו כל חרש אסור, בלי כל טעם, והפקחים שבהם אומרים: אינסטינקט הוא, כמו כל נפש חיה הם מרגישים תמיד איזה דבר מוזק להדת. כמוכן אין מה להשיב על טענה כזו, ובל השתדלותם של בעלי איוו תנועה חדשה, להפיץ את רעיונם בין העם הדתי, היא ללא הועיל, מפני הטעם הפשוט הזה, שהחרדים יודעים בנפשם, כי מה שהם מרגישים בטבע לא יוכל אדם אחר להשיגו, ע"כ דברי בעל הרעיון החדש אינם עושים רושם כלל על לבות הדתיים. הובוח בין שני הצדדים האלה שונה למנו מהריבות על תנועת הרחוקת ככל העולם. שם הדברים מוכנים היטב לשני הצדדים בהתוכחם זה עם זה, האחד יודע

שימתו של חברו. ואצלנו אין איש מכין כלל את חברו, כל אחד מדבר רק מנקודת השקפתו ומכניס על חברו כמו על אדם שאין נכונה ברוחי ואין לו שכל אדם כלל. שם כל אחד יתן איזה ערך גם לאידיאלו של חברו ולפעמים גם יעריצהו, אף שהוא שם תבלית אחרת לחיו ואצלנו כל אחד מביט בנעל נפש על דעת חברו ומבזה איתה. עלינו להתבינן בדבר, להבין מהותו של אותו האינסטינקט, אשר על ידו רוחים הקיצונים כל רעיון חדש, אף שאינו מתנגד להדת ואף שעיקר מטרתו להטיב מצב עמנו, בל רעיון חדש ובל תנועה חדשה הלא היא התעוררות טבעית וחפשית של הנפש, להטיב לעצמה או לזולתה והתנאי הראשון של כל הרות הוא ההפך, הנכלת חרות הנפש ושעבודה. ביחוד החסידות הקיצונית, שתעודתה היא להכניע כל כחות הנפש לשמים ולאסור עליה להשתמש באחד מחושיה ורגשיה הטבעיים לצרכיה היא. ואף רגש ורעיון, שאינם מתנגדים להדת, בל הסבול החסידות הקיצונית והאסרם, לפי שאם אך תהיה תנועה חפשית לנפש האדם, תהי איוו שהיה, יתמוטט יסודה של הקיצוניות, כי מעט מעט יתגלו כחות הנפש להתנווע חפשי לפי טבעם ולפי רוח העת ויש לחוש, שבסוף לא הובל הנפש להגבר גם על חפץ ומהשבת, המהננגדים באמת להדת.

הערת המערכת. הבותב נלה בזה בקצור את הפסיכולוגיה של קיצוני החרדים. ועלינו להעיר, שהוא אמתית רק בחרדי זמננו, המחזיקים עצמם לכלתי בקיאים כשום דבר והם מגששים בחשך אפלה בכל שאלה צבורית ואין להם ארא מנהג אבותיהם. על בן יצדקי באמת, שאם אך יהנו מקום לשכל להסתבל וללב לחפוף להטיב ולהקן, יפול בל בנינם, שאין לו על מה לסמוך אלא על מנהג אבותיהם הבקאים והיודעים הכל. ואולם לא כן היתה מדת אבותינו. חכמינו בכל דור ודור התבינו בדרכיהם, תקנו, הטיבו, חדשו רעיונות, חוללו תנועות חדשות בכל עת לפי הצרך וההכונה והדעת, שבהן הההללו חכמי ישראל על חכמי כל העמים. אין לך בספרות העולם ספרים מלאים דעות חפשיות ורעיונות משיבי נפש ומהפכים סדרי קדמונים כהתנ"ך והתלמוד והזהר ואפילו ספרי החסידים הראשונים. החכמים ההם לא נסמכו על אחרים, אלא חקרו ובקרו בתוך גבולות עקרי היהדות ומצאו בתנועה ובדעות המועילות של בל דור ודור סיוע וסעד לחוק דתנו, כי חתרו למצוא בדמותו גם בתורה, לכל יגרע בחה. בזה הכיאו בכל זמן רוח חרשה לתורתנו. על בן לא נצרכו חכמי הדורות להחליף את התורה הנושנה בחכמות כל עם ועם. ולא כן בדורנו, שחכמי התורה נבוקו מדעת העולם ואינם מעיזים להשתמש בשכלם אם הוא מתנגד למה שהניחו חכמי ישראל בדור הקודם. הרוח היהודית חדלה להתפתח, היא עומדת, בעוד שהשכל מתפתח והחיים עמו וכל העומד אינו אלא יורד, על בן יורדת דת ישראל מיום ליום. בי החרדים הקיצונים דוחים בשתי ידים את כל מי שאינו מסכים להם בכל דבר ומי שמתחיל להשתמש בשכלו אף בדבר קטן הוא בעיניהם כיוצא מן הכלל. ע"כ ישלבו משבולי ישראל בדורנו אחר גום את כל התורה ודרכי היהדות, שאינם סובלים את הדעה. להיבן תולך הדרך הזאת? אין צרך לפרש, הלא עינינו הראוה. אבל גם קיצוני החרדים לא ינקו מירידה ביהדות. הרי המצות שבין אדם לחבירו, שע"פ בל הנביאים וע"פ הלל ראש חכמי התלמוד הן עיקר היהדות, במעט בטלו לרבים מהם בזמננו. כבר ראינו כמה פעמים, כי מתוך שאין החרדים רוצים להבין סבת מעשיהם וטעמם והם מגששים בחשך, הם טועים לפעמים להבך אחרי שונאי היהדות ולהטעות עצמם, כי בן דורשת היהדות האמתית. למשל המלחמה בכתי ספר עברים, הדרישה שסמנדטים יחללו את השבת, מסירות תרכנות כירושלם לכורים, מניעת כל אחרות והסתרות בישראל, הכרית עם המתבוללים הגמורים ככל דבר צבורי ועם אנטישמיים, החיים על ישוב א"י. רכני אונגרן גוזרים חרם על הציונים מתוך טעם התבוללות כמדיראים והם מטעים עצמם, כי רוח היהדות מדברת מתוך גרום ועוד ועוד.

דקטור לאופולד כהן איננו

לפתע פהאם, כחצות ליל שבת ר"ח שבט, ע"י שהוק-המח, גוע בן ג"ח שנה. ד"ר כהן, חבר הועד הפועל הציוני מהקונגרס השלישי ועד השמיני, היה אחד מאותם המעטים בכערב הארץ, הכאים להניעה הציונית מסכיבה יהודית, מפתחי-הורה, כהיות תלמודי-גירסא דינקותא בירו, ואשר לזאת היה יהדותו קודמת לציוניותו. דר. כהן היה לציוני, משום שהרגיש את עצמו ככל רמ"ח אבריו ושם"ה נידו כיהודי, כשר מכשר ועצם מעצמות כל האומה הישראלית, ואת הרגשותיו והכרתו זאת הרגיש במהלכו ומעשהו כרכיר ובפעל, ורכורו ופעולתו הלא חזקים, בכירים ופוריים היו! איה מונה איה סופר כספר הנפשות, שעשה לציוניות? איה שוקל את כל המרח והעמל, שטרח ועמל לילות כימים למיבת עמנו, להחליטו, להחזיקו ולהחיותו על אדמת ישראל? היש עיר מרוכה באוכלסי ישראל באירפה, שהמנוח לא דרש שם למיבת רעיונו? אף אהבתו והשתדלותו לשפתנו העברית מה עזה, מה גדולה היה, כל קרבן לא היה יקר בעיניו, להקריבו על מזבחה, ובמסירת נפשו עבד המיד, לעשותה חיה, מדוברת, עד שהיתה רגילה על לשונו כאלו אך זה פסק כמשתנה! לא רחוקים המה הימים, זכור אזכור והשוח עלי נפש; אלה השנים זכרונם לכרכה, את הד"ר הרצל והד"ר כהן, שניהם כאספות-עם פה. זה, הד"ר הרצל, ההריני העולמי במדברו הנאה והעמוק, מיוחס לבני עליה וה"ה מעטים, וזה, כהן העברי, דברן-העם, שהיה מהכל את דבריו כחרוד-יהודי ובדבריו אנדה. מה גדולה היתה ההתלהבות ככל פעם מה רבה היתה ההשפעה, שהשפיעו ימין ושמאל על השומעים, ומה עשירה וכרוכה הפעולה וההוצאה! גם שיחור-חולין של הנשפים-החברותים — לאחרי האספות המוצלחות — אזכרה, מה ידירות היתה שברנו יחד את הנפטר הנארר ההוא; שרנו, כבינו וזכרנו את ציון! ועתה? הנה! שודדנו! הרצל איננו, שני אחריו הד"ר קוקיש, זה העבד הצנוע והחרוץ ועתה גם דד"ר כהן נלקח מאהנו, זה אחרי זה, ואנו נשארו לאנחות. ככה נככה את ההולך מחדש הגדול הזה שלא ישוב אלינו עוד ואשר חסרונו מורגש מאד כיחיד פה בוויין ובאוסטריא ההחנותה, ששפום "יהודי-ציוני" כזה חזון בלתי נפרץ הוא. — ההלויה היתה בראשון לשבוע זה בשעה עשירית בבקר, ואף שהיו חלוקי-דעות בינו ובין ההנהגה הציונית של עכשיו, היח בזה-האכל מלא כבר בשעה זו ציונים למאות, שכאו לחלק לו את הכבוד האחרון. חברי ה"כר-כוכב" היו שומרים לאורנו של הנפטר, וכנסו הארון נסע כל העם אחריו לחצד בית-המות-הכללי, שגם שם היו מחכים כבר לכוא התהלכה אנשים למאות מכל שדרות העם, כהיות המנוח אהוב ומרוצה מאד. כאולם מפרוהו בדברים חמים מאד הרכ ד"ר מאגלייכט, אחריו דברו יועץ הכנין האדריכל מרמורק כשם חבריו מהועד-הפועל, ד"ר כרנהארד כשם חברת "ציון" מהמחוז מאריאהולף, מר שטרנליכט בשם הועד-הציוני המחוזי, כותב המורים האלה, עברית, בשם ראשון בין הראשונים, שעמדו ועבדו אהו בשעה אחת, ועל הקבר הפתוח ד"ר רובטלום, עברית, בשם "הכר-כוכב", שהמנוח היה חברם הנכבד, ושאר הקרוב לו מר בלום. המקום ינחם את אשתו העדינה האלמנה, ואותנו, בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

ווינא, תרס"ט. י. א. מורטשינר.

מכתב גלוי לועד הארצי שר ציוני גליציא בלכוב. חברים נכבדים! כועדה השנתית האחרונה החלט כמו על הקונגרס האחרון, כי חליפת מכתבים בין הועד הארצי ובין האגודות תהיה כמוכן מאליו שפתנו הלאומית, היא שפת עבר. אולם כלב נשכר ונדבא מוכרח אנו להניד האמת המרה, כי החת היותכם למופת בדבר הזה, אתם בעצמכם אינכם מקימים את ההחלטה הזאת, אשר היא הקונסקובין

ההגיוני מהשקפת-עולם שלנו. ומה יענו על זה חברנו מאגודות המדינה, כראותם, כי, אצלכם, ראשי התנועה, שפתנו עליכה ומונחת כקרון זווית. ולא עוד, אלא שגם לא מצאתם לנחוץ לבחור כמזכיר עברי, שיקים את החלמת הועידה. אנכ אורחא הנני להעיר, חברים נכבדים, אם כל עמלכם היא רק כשביל מיכת עמנו ועתידהנו, מרוע איפוא תקפצו ידכם מלהושיט שום תמיכה לבתי-ספר עברית, כעברית, כאלו אין הדבר נוגע לכם. על מי ביותר החיכה מומלת להשתדל להמוך כירי בתי-ספר האלה, כי יתפתחו ויעשו חיל, אם לא עליכם? אקוה כי תשתדלו להוציא לפעולה את החוב הקודש, אשר נטלהם עליכם.

בכרכת החית עמנו ומרבותנו.
בוטשאטש י"ר טבת תרס"ט מתהיהו וויינרעכ.
קאנד. לארבוך.

פיריטון המז.

עשר מכות.

אולי תוכלו להגיד לי, רבניה, מה היא "מחלת מצרים" הנזכרת בתורה. אנחנו ידענו רק מכות מצרים, עשר כמספר, אבל מחלה לא שמענו. מימי המהתי על הבטחת התורה, שאם שמוע נשמע כקול ה' לא ישים-עלינו את מחלה מצרים, באיוו מחלה חלו המצרים? כהיותי כשבוע שעבר כוויין נפתרה לי החירה. שם דרש רופא אזור במעמד חכמים מומחים, כי העצלות היא מחלה ולא מרה. מי שיש לו בן עצל אל ילקה עוד בעצמו, אלא יביאהו אל הרופא. מה יעשה לו הרופא? הישקה אותו אינו מי-הרופא או ילקהו באיזה מקל עושה נפלאות, שאין הרויט יכול להשתמש בו? את זה לא שמעתי. "הדעה הזאת, כי העצלות היא מחלה, כבר נשמעה באמריקה", לחש באוני אחד משימעי הררשה. "ואני אומר לך, אדוני, — השיבותי — כי הרעה הזאת כבר נזכרה בתורת משה וזוהי "מחלת מצרים" הנזכרה שם. המצרים ורעמסס מלכם הגדול נלקו כמחלה הזאת, כלם עצלים היו לעבודה נסה ועל בן הכריחו את העברים לעבד כשבילם. רק "נוגשים" יכלו להיות, לצוות, להשגיח, לענוש ולהלקות, לאלה, העבודות הרוחניות, היו כריות נפלאות, אבל "להניח ידם במים קרים", לזה לא היו מעצלותם מוכשרים ואמרו שאין זה לפי כבודם. "נרפים הם, נרפים", אמר פרעה על בני ישראל, וכבר ידענו, כי כל הפוסל כמימו פוסל. הוא ועמו היו הנרפים ובני ישראל החרוצים. ולא רק לעבודה כשרה ובכנין היו המצרים עצלים, כי אם גם לבל מחשבה, מעשה ופעולה. כמה פעמים הבטיח פרעה, כי ישלח את בני ישראל מארצו וכאשר הניע לידו מעשה לא יכול לקים דברו והככיד את לבו, מה זו כבורת הלכ אם לא עצלות המחשבה והפעולה. משה משה היה כאמת מקל נפלא, הוא היה הרפואה לאותה המחלה. עשר פעמים נלקה פרעה כמטה פלאים זה כנער עצל עד ששלח את העם וגם אחרי השלוח התגברה עליו מחלתו. "וירדוף אחרי בני ישראל", כי לא יכלו המצרים להתחיל כלל את עבודת הכנין בעצמם, "חולים היו" לעבוד כעצמם, חולים ממש והלכו להשיב כחוק-יד את פועליהם העברים החרוצים, אך אז הראהו ה' מה זאת עצלות: "וינגדהו בכבודות".

לא הודיעה אהנו ההורה אם נרפאו או המצרים ממחלת העצלות והכבודות, אך זאת ידענו, כי הכטחת התורה "אם שמוע השמע וכו' המחלה אשר שמתי כמצרים לא אשים עליך" נתקיימה כמלואה. כל זמן שהיו ישראל עושים רצינו של מקום וחיו ע"פ רוח התורה ולא ע"פ אותיותיה בלבד, לא ידעו את המחלה המצרית, היו חרוצים במעשיהם וכמחשבותיהם. עבדו, פעלו; כל עבודה, אף קשה, לא היתה כבדה להם כיותר, אם אך לא עמדו נוגשים עליהם והעבודה-היתה כשביל עצמם. חשבו וגם עשו כל דבר בעתו ולא המתינו עד שיאכופ עליהם ההכרח מתוך צרה. אז היו מאושרים, אז יכלו לשבת, איש

תחת גפנו ואיש תחת תאנתו". ומכלל לא אתה שימע הן, כאשר נעשה התורה לישראל כחקן מלך עריץ, הנוזר רק להככיד אכפו על עבדיו ואין איש יודע מעמם, "למשפמים לא יחיו בהם", למצות אנשים מלמדה", כתוכחת הנכאים ושכחו את רוח התורה וכונה, שהיא לזקק את המדות, אז חלו כמחלת מצרים, כעצלות. לעבודה קשה אין זרועות בן ישראל מוכשרות ואחוז כמסחר ובשעת חרום, כשפסק המסחר כארץ ישראל, נמשו המונים המונים את ארצם כיד אויב והם נדרו כנוים, לרכול מרכלתם, (כבר הוכרר, כי לא הרומיים גרשו את כל ישראל מארצם, אלא הם עצמם נדרו כרצון, לסחור), כי לעבודה נסה כעבודת הארמה והעשיה נרפים היו, מחלת מצרים תקפתם, הם היו צריכים שיעבדו אחרים כשבילם את העבירות האלה.

ולא רק לעבודת הנוף עצלים היו, אלא גם לעבודת המח, כלומר לעבודה רוחנית פוריה, שיש כה איזו הועלת להם ולאחרים. כל העבודה הרוחנית של היהודים כנזות היתה פלפול בלתי עושה פירות, רק לשם שעשעים יגעו כמוחם, להקשות קישיות ולהרץ תרוצים או כאופן היותר הטוב לקים כזה מצות תלמוד תורה, אף שכאמת אין זו תורה. אבל למשיב מחשבה חדשה, המביאה לירי מעשה חרש, לתקין הפעילות והמצב, זה לא, לזה "רא היו כקאים", וכי היו כעולם כקאים כאלפי ספרים יוהר מיהודי הגולה? וכי היתה כעולם חריפות המוח יותר מאשר ביהודי הגולה? אלא שהעצלות, מחלת מצרים, נכרה על יהודי הגולה זה שני אלפי שנה. וכל מעשה וגם כל מחשבה המביאה לירי מעשה היו זרים להם והניחוס לכברים. והתרופה דישנה, הכרוקה והמנוסה, לפחלה הזאת הלא היא — המטה, שנקלו בו המצרים העצלים עשר מכות. את מטה משה זה עם עשר מכותיו כבר הרגשנו למדי על כשרנו ולא לקחני מוסר. עשר מכות כיצד? הבה אראכם.

ד.ס. העלילו עלינו ככל ימי הגלות עליות-רם ושפכו דמנו כמים ואין ככרת ארץ כעולם, שלא נזבלה כדמנו.

צפררע. היינו כצפררעים, האומרות שירה רק על הרפש והחלאה ועל החשך. כניס. כמעט היינו — כמחילת כבודכם — כאותה הכריה הקמנה, שאינה יכולה לחיות רק מויעת אחרים ומפסלתם.

ערוכ. המעט התנפלו עלינו חיות מורפות? המעט פרקו עצמותינו ומרפו זרוע אף קדקוד? גם ה"פדות כין עמי וכין עמך" לא חסר לנו. הוי הפדות, הפדות!

דכר. היינו ככהמות שדה, שהרכר שולט כהן ואין להן תרופה להתרפא ולא מקים להמלט עד שתשאנה מעט מהרכת, ולא ככני ארם, שמגפה פרצה בהם, שהם יודעים להזהר, לכרוח, ולהתרפא. שחין. כמצרעים היינו, הכל פורשים ממנו, הכל מתרחקים ממנו או יותר נכון: הכל מרחקים אותנו ומישיכים אותנו מחוץ למחנה, כניטו, כ"תחום המושכ", מגו נרשנו, מארם נכרלנו, כאלו כאמת מבי-שחין היינו.

כרד. אבל לא כירי שמים, להכות יכולנו, כי זה אין לנו כלל, אלא כירי אדם. אבנים גדולות ממטירים שליחי המקום אל חלונותינו ואל גלגלותינו, בין בשעת פגרום וכין שלא בשעת פגרום ואש מתלקחת בתוך הכרד, לכלות בתינו והוננו, ואנחנו איננו עושים כעבדי פרעה המוכים, להעז מקננו ה ביתה, לאיצנו, אשר שם לא יגיענו הברד, כי-אם כעבדי פרעה הרעים, הכלתי מאמינים, נעוזכ את מקנינו כחויין בין הסוקלים אהנו כאבנים.

ארכה. זוהי המכה הכלכלית כשביל החיים רק מן האויר, האובלת יגיענו ועמלנו, הכורתת לנו כל מחיה, למען ניגע לריק ונלד לכהלה. זהו "למען הספר כאזני כנך וכין כנך את אשר התעללתי כמצרים". מה נספר? עלינו לספר לבנינו מכות מצרים על-דבר העצלות, עיד הפניק, ע"ד תעיב עבודה נסה. כהעכנו עבודה נסה קכועה, לחיות מן האויר, יכוא ארכה מן

האוויר, כל אסון אלמנטרי ויעשה כל עמלנו לריק זישחית גם כל הנשאר לנו מרעת שונאינו.
 חשך, כלנו בנעינינו ובזקנינו נגששה בחשך בשעה שלאחרים אור כמושבותם. כל נדע כל עצה, חשבו עינינו, עצמות עיני מנהלינו, חולמים אנחנו על דברים רחוקים ונשגבים בכשנה צלמות ואיננו רואים את אשר מתחת חממנו. בדיוגנס' אנו נושאים פנסים בידינו בצהרים, לחפש אחרי מה שלא אבדנו ונאבד מה שבידנו, למסרם לאה, אשר אור נגה עליהם באפלה...

מכת בכורות. זוהי המכה האחרונה, הקשה שבכלן. כל בכורינו, ראשית אוננו, מבחר בנינו, נאבד ואין סנהל לנו, אין מורה, אין יועץ, אין מנחם ואין מושיע, ואלו אבדו בכורינו אלה מן העולם כמו במצרים, אולי היינו יכולים להתנחם, אבל אינם אובדים רק לנו לבד והם נמסרים לאחרים. זוהי המכה הקשה גם בכל קללות ה"תוכחה": "בניך ובנותיך נתונים לעם אחר ועיניך רואות וכלות אליהם כל היום ואין לאל ידך". במכה האחרונה הזאת נלקינו באחרונה בדורנו זה. מבחר בנינו יוצאים מאתנו, להיות לזרים, להתנכר אלינו, להתבחש לנו, להתביש בנו ולהסתפח לשונאינו.

אלו עשר מכות, שהביא הקב"ה על המצרים יען ההעצלו לשלח איתנו מן הנלות ועלינו יען ההעצלו לצאת ממצרים, ההתהיה המכה הזאת האחרונה? הנקח עתה מוסר? הנטיב רכנו, לעזוב את מדת העצלות או עלינו למעום עוד טעם, וינהגו בכבודת?...
 המחמט.

מכתבים מצרי המדינה.

קראקא. בני עירנו, עיר ואם בישראל הנודעת למשגב בצדקה פזרונה וברוב חברוהיה, אתם יכולים לקרש עתה את השם באופן נקל עד מאד, אך אל גא העזבו את שעת הכשר הזאת! בונתי לחברה "בקר חולים" הישנה, הזנוחה והנמושה בידי שליט יחיד. עד לפני שנים אחדות התנהלה בידי אנשים ראויים לכך, שמלאו את חובתם באמונה ועשו כל המוטל עליהם, לפעור חולים על ערש דוי, לשמרם ולהמכסם. אך בזמן האחרון רבתה בה העזובה מאד. כל ההנהגה מסורה כמעט בידי אחד, שהיא המנהל, הוא המשמש והוא העולה על כל. כי הגבאים מהם טורדים בעסקיהם, מהם כחולשרם אינם יכולים להתעסק בה כראוי ובין כה וכה מוסדות הח' מתרופפים והיא יורדת כטה טטה, העקר חסר: הח' בקור חולים אינה מבקרה את החולים ואינה משגיחה לבלכלם היטב. אם נמצא חולה המשלם במיטב כספו ימצא לו דמשמש לבקרו ואם לא — אין מדקדקים כלל. בתחלה היו להח' אנשים קבועים, שמעודו את החולים ובראותם כי אין שולחים אותם רק לעניים בשבר מועט, נשממו אחד אחד. ותחת בקור החולים מרדקקה הח' בשמירת מהים וגם כזה יר המנהל על העליונה, אצל מה עשיר מהכבד הוא בעצמו לשבת לשמור יום או עמים והח' עזיבה, אין מי ימלא מקומו. אין השם "בקר חולים" נאה עתה לחברה זו, שמה הראוי לה הוא, "דרישה אל המתים". כבר פרסמו ברוזים בענין זה, כבר התאוננו באספיה, אך ללא הועיל. הננו פונים עתה בזה לחברי הח"ק, שישומו אל לבם לדאוג למונת עניי החולים, המצפים לח', כי הלא זה עקר הכלית הח' עשירים אינם צריכים לה. בכחירה, שתהיה ביום א' שבוע הבא, שקרו נא לבחור אנשים הגונים ונאמנים בדבורם, שיקבלו את משרתם לא לשם כבודם אלא למונת עניים, שבשבילם נוסדה הח'. הח' היא עשירה, יש לה הכנסות הרבה ואין חסר לה אלא הסדר ואנשים חרוצים היודעים חובתם. באו נא בלבם בשעה זו בערב אל בית הח' ובחדו נבאים כחפצכם בהכוננתם ולא אלה אשר יערים' המשמש לצוותכם. ובכרות החילים עליכם הכוא.

וויץ. בשם "ועד המדינה בכונסניא" הביא העהון היומי "די צייט" מאמר ראשי, שבו נזכרו גם

באי-כח היהודים בועד ההוא. והעתון הזה הנוסד בכסף היהודים מעל כזה מעל נורא בעמנו. אמנם היהודי עורך העתון היהודי הזה שקוע מילדותו ברפש ההתבוללות, ובכל זאת נכלה עשה שאין במה בכמלו בהנועת עם אחת את זכות "בני אמונתו", שהם מורע היהודים במהו ובהסירתו את הממשלה לגזול זכות בחירתם בכונסניא. הלא כך הוא בותב: הבחירות תפרדנה בתוך הקוריעות לרתות. לפי החשבון יהיה יחס ב"כ הקתולים לאלה של המסחרים והסרבים כזה: 4, 6, 7. אם יהיה במחלקה אחת 68 ציר יהיו לקתולים 16, למחמדים 24 ולסרבים 28. לקצוב ליהודים בא-כחם לא יהיה אפשר, כי רק רי"ו עד עשרים אלף נפש יהיה ב"ב אחד ואין לשים לב לשמונת אלפי יהודים. נקל לבוגד הזה לדבר ע"ד שלש הדתות בה' הידועה בכונסניא ולבטל את היהודים כאלו אינם, כנהוג כאשר המדינות, שאין בהן פרוד ע"פ הדתות, במה נשחתה נפש אח נפשע זה, כמה מנונה מהלך בחשבותיו, שאין לו רגש בושה להכחיש בגלוי את זכות אחיו. פושע ישראל זה רוצה להיות אפיפיורי יותר מן האפיפיור עצמו בהסירתו את הממשלה לעבור על הבטחתה, שהבטיחה לצירי אחינו בכונסניא, ולגזול זכותם הפוליטית, דבר שלא העיוז אף עהוני האנטי-שמיים. אי הנכונה השמועה ע"ד התמכרות "הצייט" לנוצריים-הסוציאליים? ודבר שאינם יכולים לפרסם בעתונתם הם מוסרים ליהודי חצר? קוראי "המצפה" הלא יזכרו את אשר הודיעתי ע"ד הבטחת המינסטר הכללי בארון כוריאן לדפיטציות היהודיות מכונסניא בפירוש, כי יהיו ליהודים באי-כחם בועד המדינה הכיפני בבני הדתות האחרות. ועזה בא עתון יהודי וכופר במצח נחושה במציאות מחלקה יהודית! היהודי הרומני ד"ר קאנע-עורך ה"צייט" אם רוצה הוא לעסוק בכתיבת שמונה על היהודים, ישוב לעיר מולדתו בוטושאן בכונסניא, שם ימצא כר נרחב למעשהו ויהודי אוסטריא ימצאו איש אחר למסור לו את כספם ולא לו, המשתמש בו להתנפל על יהודי כונסניא ולקפח זכותם הפוליטית. ליאו טולסטאי אמר באחד מספריו: "אינני אוהב את אוהם היהודים המתאמצים להמעות את העולם, שאינם יהודים. כי ראשית איני מאמין להם ושנית איני סובלם בהכחישם דבר הצריך להיות הפארתם ומחמדם" א. ב. ווערנער.

מקור ומרחוק.

שינות ברעד אדמה, שהיה בשבוע שעבר במרופא, נהרסו כפיים אחדים, מאית בני אדם נהרגו. העד אדמה היה גם כמעט אזוי הקטנה. — ליאפילד מדך בלגיא נתן שטר מתנה לארצו על כל נכסיו וזכה העכיר את בנותיו מכל נחלתו. כידוע נתן בשנה שעברה גם את ממלכתו אשר לו באפריקה לבלגיא. — ביום כ"ז לח"ז חנג הקיסר דאישנזי ווילהלם השני יום הולדתו החמישים. — בין משרתי בתי הדואר באוסטריא ישנם גנבים, הפותחים מכתבים הנשלחים באחריות מוציאים שמרות כסף שבהם, ואחרי שביט הדואר אינו אחראי בעד הכסף רק בעד המכתב. אין ממי לתבוע. כן מוטב להניח כסף במכתב פשיט מאשר במכתב באחריות. — בבית הבשול של השולמן היו ממונים ארבעת אלפי איש וכלם אכלו משלחן השלמן עם בני ביתם וכלם גנבו מן התכשילים ומכרום בשוק בגלוי, יושבי ערים ישלמות גזונו מהמוזנות האלה, שגנו בזול. עתה כמעט כלם נתפסו. — הנסיך אלכסנדר ראדיוויל הזמן לדין, לישלם כ"ג אלפי כתר עד שטרי חוב. הנסיך נשבע, שקא קבל כסף על השטרות האלה והתובע אמר, כי נשבע הנסיך לשקר. כאשר הזמינהו הנסיך לדין על הוצאת דבת שוא יצא התובע לחפשי. — באיי פיליפ, אשר לאמריקה באזיא המזרחית, עוד עובדי האיליים מקריבים זבחי ילדים לאיליהם. — במדינת טרנסוואל באפריקה הדרומית הרם שטף מים את כל מסכות הברזל, מכרה פחם נהרס ויותר ממאה נפש אדם נהרגו. — במלאות לקיסר אשכנז חמשים שנה צוה שלא למסור עוד לעתונים בכל יום ידיעת,

על אדותיו, רק פעמים בשבוע ימסרו אנשיו ידיעות קצרות לעתון הרשמי; אינו רוצה עוד להיות כפי כל ככל עת. — מאלעלה כארץ מואב מודיעים, כי ערבים הרסו את אהלי התחנה של מסלת הברזל החדשה, המוליכה מדמשק דרך גלעד ומואב לעיר מדינה והרגו את כל הפקידים והפועלים. — באיטליא הדרומית במקומות המהפכה מתחדש ועד האדמה בכל יום. ביום א' שבוע זה היה הרעד חזקה כביום ההרס כ"ח 'רצמבר, אף אין מה להרוס. סנות ואהלים הוקמו למעט האנשים, ששבו למסינה. ראש האזרחים במסינה, שנצל מן ההפכה, נבלא, כי שלח ידיו בכסף הצדקה. שנמסר לו בשביל האמללים. הוא ימסר לכ"ד הצבא.

*

היהודים והיונים במורק'א. היהודים הספרדים במורק'א סובלים עתה מצוקה של התחרות כאחייהם בפולן ובגליציא. עד כה היה כמעט כל המסחר בערי מורק'א בידיהם. היונים, אף שגם הם חרוצים וערומים, לא יכלו לעמוד בפניהם, כי הסוחרים בחוץ לארץ לא האמינו בהם והיסוד העקרי של המסחר, הקרדיט, חסר להם. בעת האחרונה הסתדרו היונים, יסדו להם בנקים, להמציא כסף וסחורה לסוחרים שאינם אמידים וזכה הולכים היונים וכוכשים את המסחר מידי היהודים. אמנם המורקים נא יתנו ידם לסוחרים יונים, כי גם היהודים נאמנים למורקים בכל ענין פוליטי. נן למשל בקינם, שגזרו המורקים על סחורות אוסטריא, היו היהודים בעלי ברית המורקים ונשאו נוקרס מהפסקת המסחר עם אוסטריא ואת בריתם לא חללו. ולא רק הסוחרים, כי-אם גם אלפי הפועלים והסבלים היהודים ותרנו על משכרתם זמן רב ושמרו את הקונס. אכלו במורק'א יושבים מיליוני יונים ואם יאבדו הסוחרים היהודים את הקונס האלה, אז יהרס המסחר היהודי.

היהודים עובדי האדמה ברוס'א. האכרים היהודים ברוס'א הדרומית גם הם מרגישים את המצוקה הפוליטית. הם מוכרחים לעזוב אדמתם ולתור כהם ארצות אחרות. בשני החדישים האחרונים יצאו מהם ק"כ בתי אבות, ממושבה אחת יצאו ת"ק נפש. רובם הולכים לארגנטינה וקצתם לא"י.

מרדכי עפשטיין. במלחמה על כבוד העם היהודי נפל חלל האיג הצעיר המצוין הזה. בעירה קטנה, במדומץ, זרח אורו בת"ד פישן לאומי בעל כשרון ולב חם. פוליטיגים אחדים מהוללים פרסם בשפה המדוברת וגם ב"המצפה" ובמלחמת הבחירות היה אחד הלוחמים העזים בשביל זכות עמנו ובהיותו איש חלש חלה בדרוכו ואת דבר מחלתו זאת תאר בפוליטיגו ב"המצפה" "הרופא צוה" (גליון כ"ו שנה שעברה). חרשים רבים התאבק עם המת עד שנוע בדמי ימיו בן ל"ב שנה.

מספר היהודים במורק'א. מספר היהודים בממלכת העותמנים נערך לארבעים רבוא. מהם יושבים בעיר הממלכה קושטא כס"ה אלף נפש. בסאלוניק בשמינים אלף (רוב יושבי העיר), בכנרד כארבעים אלף, בסמירנא כ"ה אלף, במירפוליס (אפריקה) כמיו אלף, בדמשק כ"ב אלף ובן בחלב ובמסול. בירושלם מספר היהודים נ"ג אלף בין שמונים אלף נפש. העיר הזאת שבה איפא כזה לקדמותה, להיות העיר היותר יהודית בכל הערים הגדולות בעולם. כי אף שישנם באירפה ובאמריקה ערים גדולות, שמספר היהודים רב מאשר בירושלם, אבל רוב גדול כל כך אין בשום עיר אחרת. גם בערים הקטנות בצפת ובמבריה היהודים הם הרוב. במבריה אין רק אלף ות"ד נכרים ושבעת אלפים יהודים.

בנות ישראל בשב"י. זה חרשים אחדים יושבת פה במנור הפלציאני נערה יהודית מכפר אצל דמביצה בשב"י. ביה"ד העמיד נערה אדוקט ניצרי מקראקא לאפוסטרופוס ובטל כזה שלא כדון את רשות אבותיה עליה. נגד ההכרעה הזאת קרא תגר האדוקט דקראקאי ד"ר רפאל לנדא ביה"ד נשמע אליו ובטל את האופוסטרופוס והחזיר את רשות האב על בתו. — נערה יהודית, שהמירה דתה באונם לפני שנתים בבית הגזירות פה, חזרה עתה לדת ישראל והודיעה את הרכר במניסטרט. איה הרוצח? ע"ד הרוצח פעדאראק. שהרג לפני ג' חרשים את המוזג העשיר שטאף ואשתו כלכוכ ונעכם

ואיננו נודע עתה, כי הוא הוא הרוצח קורעס, שהרג לפני שלש שנים את השופט דיטריך כביאלא ואת האבד הוידים שם. הוא נתפש אז ונדון לתליה, אך המיתה נחלפה לו במאסר עולם. מבית האסירים כווישניץ נמלט והרג את דמוז קאניור וכל בני ביתו בכפר אצל ביאלא ומאז נעלמו עקבותיו, כאשר נשלחה עתה תמונתו הפוטוגרפית ללכוב אל בית הדין הדין הכירו עדים רבים, כי הוא הוא גם רוצח היהודי שמאף, אשר שרת אותו בבית המרוח בשם אחר. איפה נעלם עתה לא נודע.

אגודת הקהלות. ע"ד אגודת הקהלות מודיעים אותנו מטרנופול, כי בשבוע הזה דנו שם בשיבת ראשי הקהל על אדותיה, ענג היה לראות, כי היהודים החרדים הוכבים בזה שלובי זרוע עם הציונים, למרות הפקודה מבלו. ראש הקהל ד"ר לנדסברג הרציא ע"ד הטובה, שתצמח ליהודי גליציא מהתאגדות כל הקהלות לאגודה אחת גדולה, שתוכל לדבר ולתנוע בשם כל היהודים פה. אז סם חבר המועצה ה"ר משה בהן רפא"י פורט ובדברים חמים ונלהבים היוצאים מן הלב תאר את הסכנה, שתצמח מאגודת הקהלות בגליציא, אם יקחו המתבוללים את רסן השלטון בידם וידם תהיה תקיפה בעניני הדת והעם. הוא הציע, שלא תתן הקהלה ידה לאגודה, שראשי קהלות לבוב וקראקא יעמדו בראשה. בעזרת הציונים והחרדים נתקבלה ההחלטה ברוב דעות ופני המתבוללים חפו. — כן נעשה גם בזלוטשוב. משם מודיענו מר מייזלש; ראש הקהלה ה' יוסף גולד לא מצא לנחוץ אף להועץ עם חבריו הפרנסים, כי יאם מדעת עצמו כמושל יחיד בתב דה"ר שאף, כי הוא מסכים בעור לכל החלטות הועידה של עשרים הקהלות. ביום א' שבוע זה היתה שם אספת עם גדולה מאד, למחות נגד האפוסטרופסות הבלתי רצויה של ראש הקהל ונגד הועידה בלבוב והחלטותיה. הנואם הראשי ה"ר וולדמן הראה את הצד הטוב שבאגודת הקהלות ואת כונתם הרעה של השולטים מעצמם. דבריו עשו רשם עמוק על כל הנאמפים. אחריו דבר הפרנס ד"ר איידל-ברג, שהשוה את רעיון אגודת הקהלות לועדי ד' הארצית. אחריו דבר הרח"ג האב"ד פה מ"ה פייבל רוהמיץ. כשעה שלמה דבר בשבח אגודת הקהלות של כל הממלכה והוכיח, שבעלי הועידה בלביב אינם רוצים גם באגודת גליציא, אלא שאם נתנגד אנחנו לה, אז ימצאו תואנה, שלא ליסד שום הסתדרות ואם נתמוך בה אפשר שיתפשו לחבר אותה עם זו שבוויץ. הוא דרש גם לצרף את הרבנים מהקהלות החשובות, כי על הרבנים להיות אבות הקהלות ולהתעניין בכל עניני הצבור. גם ה"ר וולדמן נוטה להסכים לאגודה גליצית, שלא לתת פתחון פה להמתבוללים בהראותם, שאין העם רוצה להסתדר. ע"ד הרבנים אמר, שאם יהיו כל הרבנים כהרב רוהמיץ אז יהיה אפשר לצרפם לעבודות הצבור. נתקבלה ההחלטה הזאת: אספת העם בזלוטשוב מוחה נגד האפוסטרופסות האירצויה של הועידה החשאית ונגד אלה שהשתפו בה, מבלי שאול את פי העם ודורשת יצירת אגודה מכל קהלות אוסטריא בתנאים נאותים לכל העם היהודי. הנאמפים היו שבעי רצון כראותם מי הם שלחיו האמתים ומי הם מתעוין. — אספות עם כאלה היו גם בלבוב ובקראקא ובערים אחרות.

היהודים בפולין. נגד הכשורה שבאה, כי הפינים יראו מפני דעת העתונות באירופה ויקלו ליהודים באות עתה שמועות, כי אין ליהודים שום תקוה שם. גם מספרבורג אין מניחים להקל ליהודים. — אונזער לעבען". עניי תימן. ליפו באו יותר ממאה יהודים מערב הדרומית, כלם לבושים קרעים וגיפותיהם הגבוהים צנוטים מערב ומחסור. הם חוזרים על הפתחים. יש לקוות, כי בעזרת לשכת המודיעים ימצאו עבודה מושבות. בחירת החכם באשי בקושטא. מקונסטנטינופול מודיעים ע"י המלגרה, כי כבר היתה שם בחירת הרב הכולל לכל טורקיא. נבחר הממלא מקום חיב ר' חיים נחום בשבעים ושתיים דעות נגד י"ב. ר' חיים נחום הוא חכם אירפי, חרוץ ונבון דבר. אבל האמת נתנה להאמר, כי להיות ראש הרבנים בטורקיא, שכמעט כל יהודיה נאמנים לתורה וליהדות הישנה, אינו ראוי. החיב בבחירת האיש הזה לראש הרבנים הם הכנאים השנוורים בירושלם

על דרסם את הרח"ג ר' יעקב מאיר גם בבחירתו בירושלם וגם בבחירתו בסאלוניקי. ומפני זה לא אבה הרב הזה ביטום אופן לכבל עליו משרת הרבנות הכללית, אף שרק הוא היה ראוי לה. עתה ישלח חניך האליאנס על היהדות בטורקיא.

תחום המושב בלבוב. בעלי הכתים בכבר מריא ובככר מליצקי וכרחובות דסמוכים עשו יד אחת, לבכתי השכיר חנות או בית מסחר ליהודים. המפלגה הנוצרית סוציאלית תופשת מקום בגליציא בכל יום יותר.

היהודים בארץ כוש. הרב ד"ר מרגליה בפלורנץ שלח כנורע את הד"ר פייטלוביטש בעזרת חברה העזרה של יהודי אשכנז, לבקר שניה את יהודי אביסיניא, כי הודעות הרב ר' חיים נחום, שבקדם בשנה שעברה, אינן נכונות. עתה קבל הרב ד"ר מרגליה ככתב מאת הד"ר פייטלוביטש, המכיל ידיעות מפורטות ע"ד מסעו וההיצבו לפני קיסר אביסיניא. הכתב כמיל אור גם על ערך בקורו של ה"ר נחום ע"י ה"אליאנס". נעהיק פה הוצאות ממנו.

א ד י ס - א ב י כ א 10 דאמבר 1908. המלך קבלני בלוי הגראף מיניסקלכי ציר מלך איטליא פה ובמעמד המניסטרים לעניני חוץ ולמסחר. הושמתי למלך את שני ספרים, שכתבתי ע"ד מסעי הראשוני המלך הודה לי ושחח על משלי הכושים, שאמרהו לו בלשינו. בראותו את ההרגש העברי על הפנים הכושי בספרי, שאני על מהוה הכהב הזה. כאשר עניתו, כי עבריה הוא המה מאד ושאל אם ישם עוד בזמן הזה יהודים המשתמשים בשפה אבותם זאת? עניתו, "כן" יצוני לקרוא לפניו ספרים אחדים, דמען ישמע "שפה אבותיו". והצעתי לפניו את הבקשה הזאת: הוד מלכותי! עבדיך הפלשים מהללים את חסדיך, אשר עשית עמם, הם מרוממים מוכך ומתפללים לאלהי אבותינו על חייך. תן לי אדוני המלך רשות, לספר עובדות אחרות, שנודעו לי בכסעי במיגרה ובבעהרא. שם מעלילים על עבדיך הפלשים עלילות שוא, להשביט מנוחהם ולהביא חייהם בסכנה. שבניהם מעלילים עליהם, כי הם אוכלים בשר אנשים חיים והם משהנים בלילה לזאבי ערב, להשמיד את מקניהם יסורים קשים סובלים היהודים כן העלילות הבזויות האלה. רפעמים לוקחים אותם הפקידים בשבי ומכלים את רכושם. צרה אחרת של הפלשים היא, כי במדינות שהם בעלי מלאכה, נגרים ובוניים, יקחום הפקידים בפיה ידים אל הערים הראשיות ויכופום לכנות להם ברה ובמה, כמו לפנים במצרים, ובניהם ונשיהם ישארו בלי משען, בלי מחסה ובלי לחם. משפחות רבות נעלמו מפני זה. בערים הראשיות יסבלו היהודים צער גדול. הפקידים יכופום לעבור על דתם ולעבוד גם בשבת. אלה הם המעשים שראיתי ואשר לקחתי רשות, להציעם לפני כסא בכורך מלך אירי. הוד מלכותי! כשם חברה יהודית גדולה, אשר שלחה לך על ידי את הבעת הודתה, אני מבקש מלפניך, להראות חסרך וטובך שאב רחמן לאחי הפלשים. המלך שלמה אמר: "מלך שופט בחסד דלים כסאו לעד יבון". המלך נתפעל מדברי ועניני: "אני אצוה שלא להוסיף לעשות מעשים רעים כאלה". השתחויתי לפני המלך ונתתי לו הודה על הבטחתו ובקשתי רשות להגיד דבריו לפני עמי, המלך נתן לי רשות והוסיף: "אני אשלח פקודה לאסור מעשים כאלה".

מורנו הרב. וואלף; מדוע בניהכ"ז בקראקא יקראו לדקטור בעלותו לתורה. מורנו הרב? בער: זה נכון, כי בשם שחרב מביא לירי העוה"ב כן גם הרופא...

משה הספרות והמדעים.

השפה והעם.

מה ידוה הלב לראות, כי גם סופרינו בדור הזה אינם שונים במחשבותיהם, אשר הם חושבים על הלשון העברית, מדעיהם אשר היו לפניהם, גם לא ישאו נפשם אל היותה ללשון כל העם, גם לא יחשבו מחשבות בלתי האכד והכרת בלה מישראל כימים הבאים. הנה אחד מטובי סופרינו, אשר העשיר את ספרהנו העברית בספרים טובים ובמאמרים נכבדים בחקר הדורות הראשונים והאחרונים, דר"ש. כד נפלד, כותב בספר העתי "מורח ומערב" היוצא בכרלן אשכנזית ליהודים, בחוברת לחדש יוני 1907, מאמר בשם «Kleine jüd. Sprachgebiete» (גבולות-הלשון

הקטנים אשר ליהודים), אשר זה הכנו: היהודים כהבו תמיד ספרים בלשון עם ועם, ביוניה, בערבית, ובעת החדשה היתה האשכנזית לשון הספרות לרוב אחכ"י בני ארצות המערב; אבל הספרות האלה בלן נשכחי, אבדו מתוך היהודים ברוב הימים, לא נשאר רק אשר תרגם מהן לעברית. עתה אחינו ברוב הארצות אינם שומעים עוד אשכנזית, ויען אשר גם הלשון העברית זרה לרבה העם בכל מקום, ע"כ החלו ליצור להם ספרות במדינה ומדינה בלשונם.

והנה בארצות הגדולות (רוסיה, אנגליה, אמריקה) אשר היהודים יושביהן רבים ואשר גם הנוצרים שם מוצאים חפץ בדעת היהדות, יש אחרית והקה ליצירת ספרות חדשות כאלה; ואולם בארצות או במדינות הקטנות (סרביה, בולגריה, קרואציה, סלובניה, יון וחלק רומניה) אין מקוה לישראל על זאת. בסרביה, למשל, אשר אין בה גם עשרה אלפי יהודים, נמצאה ספרת-העם (הרגום כה"ק, המשנה, האגדות, שירי עם בלשון היהודית הספרדית, היא לשון רוב היהודים. בני ארץ הקדם. בלשון הזאת הורו את למודי הרת ואת כה"ק, בה תרגמו את התפלות ואחרי אשר הזרזון הספרדי הולך ונכרת מפי העם ומבתי הספר ובלשון הסרביה, הבאה החתיו, אין עוד כל ספר יהודי וכל הרגום לכה"ק ולתפלות, וגם לא יהיה, כפני מעוט היהודים שם, ע"כ יש לדאוג, כי בעוד דור אחד יאבדו לעם ישראל היהודים היושבים בסרביה ואשר במדינות האחרות כהן, גבולות הלשון הקטנים", ובכל אופן יהיו כחונם הרתי לאחור ולא לפנים.

"אמנם לא נקל להיטיב את הרעה" — מוסיף החכם בעל המאמר —; "אבל בראותנו את החכרת הביבילית הבריטית מתאמצת בכל עז ובכל חפץ לב להפיץ את כה"ק בכל העמים ובכל הלשונוה, אז לא לנו לשבת בחבוק-ידיים ולראות כנוע היהדות לעינינו בארצות אשר פרחו בהן לפנים".

וליהיטיב את הרעה היתה עצהו — לתרגם בעזרת חב"ח את כה"ק ואת התפלות במדינה ומדינה בלשונם!

ובעל המאמר יודע היטב, כי רפואת-אליל כאלה לא היו לעזר ולא להועיל להאשכנזים ולהצרפתים ולהאנגלים וכו', "בני דת משה" — והם רכבות אלפי ישראל! — ובי הלשון היא נשמת העם ועם הלשון הסרבית או הבולגרית או האיטגרית וכו' הבא גם נשמה סרבית, בולגרית, אונגרית החת הנשמה היהודית-העברית בלב העם, והדת — תהי לו כנגד אשר אם יחס לו והשליכו מעליו על נקלה... הלא בכל הדברים האלה וככל החזיון הזה ראינו והואים אנו במעשים בכל יום גם בנבזות-הלשון הגדולים והרחבים!

החכם הנ"ל מבלה את מאמרו בדברים האלה לאמר: — "בכלל אחרוב, כי רבות האבדנה לנו אשר אם נאמץ כחנו, עוד יבול נוכח לשום להן, או לרובן, שארית בתוכנו".

כזאת אחרוב גם אנכי. ואולם אני מדמה בנפשי, כי לו נסינו לשאול את פי איש שופט מישרים הרחוק משפתנו ומספרתנו או את פי תינוק דלא חבים ולא מפש" או את פי "נכדי מסיח לפי תמו" מן הרחוקים ממנו (כי הנברים אשר בקרבם אנחנו יושבים, אם מאוהבינו ואם משונאינו הם, מבקשים לאכול את ישראל בכל פה, או לבלוע אותנו "כשאלו חיים והמימים", בליעת נשמה וגוף קים), לאמר: הנה היהודים היושבים בקרב הגוים, מעשים בהוך רבים, הולכים ושובחים מעט מעט את הזרזון הספרדי או האשכנזי, אשר היה כקיד מבדיל בינם ובין שכניהם ואשר בו השתמר חלק מיהדותם, הרגום כה"ק ותפלות, ועוד, ובלשון עם הארץ, השופכת את ממשלתה עליהם וער בניהם, אין להם תרגום כל אלה ולא יוכל להעשות; ועתה מה יעשו אשר לא ירחקו כלה מעל קדשיהם אלה ולא יתבוללו ברוב הימים בנזים? מה נעשה ליהדות ההולכת ומתפרדת לעינינו כיבוש נמישותיה מסביב? אם כזאת נשאלהו — כן ארמה בנפשי — הלא יתבונן בנו בתמהון ויענה ויאמר!

אנו מכרכים במו"ט את רענו מר משה געלערנמער מפה לארוסו עם מ' רחל ראמענשטיין מפשעווארסק. שמואל שיינבאך, ישראל ליכטער — סטרי. אני מכרך במו"ט את אחי מר פנחס יאקובאוויץ לארוסו עם מ' גאלרע קיהניץ מקשאנוב. ליד יאקובאוויץ. מעמק לבי הנני מכיע במו"ט לידדי ורעי מר דוד הערמעיע לארוסו. נתן דייסניער. מקרב ולב עמוק הנני מכרכים במו"ט את ידידי מר רוד הערמעיע לארוסו. אלטער שמעון הירש ורעי — מיעליץ. שלום ובמו"ט מקרב לבי לכ"ד האהוב מר דוד הערמעיע לארוסו. שלום בראמעניג — מיעליץ. בלב מאד רגש הנני מכיע במו"ט לרעי היקר מר יוסף זירמאן לארוסו עם מ' חיה שפירא מאלעסק. זינבל באמע — מדינפול.

שמעון לארבערפערד מאורשים בח' שבת מארקאווא אצל פשעווארסק וויסקע.

פערד מילרער ריו"ל קאפיטא מאורשים בח' שבת גארליץ.

מקורות לכו הנני מכרך את ב"ר מר בצלאל קארנפערד מפה לארוסו עם אחותי במו"ט. מו"ט אברהם משה קאפיטא — גארליץ. כרגשי כבוד מכיעים אנו לרענו מר בצלאל קארנפערד במו"ט לארוסו. אברהם א. פערבער, מ. פרייליך — גארליצע. אכרך במו"ט את ידידתי מרה שישנה קאפיטא לארוסה. ברינדל הערץ — גארליץ. מעמק לבי אביע במו"ט לירידי מר נתן ראנער מבעלז ולבהורית נפשו מ' זעלרא שמוקלער מציעשאנוב לחתונה. צבי בינרער — קרוסנאפעל.

— אבל מדוע לא ילמדו היהודים את לשונם הז, את לשון ספרי קדשם ותפלותיהם? ואיש שופט מישים, הרחוק משפתנו ומספרתנו (אך לא מעמנו) גם הנה אמר כזאת. הלא אלה דברי מכם נדרווי לאיש דדובר בו: "עלינו לנדל את הדור הבא כרוח התורה הלאומית... עלינו להכניס את הרוח הלאומי בתוך החדרים וכתב הספר... עלינו להתרבות בכל פנות העם היהודי את דעת הלשון העברית, שהיא לכה, היא ולא הורגו, לשון עמנו, לשון קדמתנו ועידותינו. עלינו להגדיל ולהאריך את הספרות העברית ולעשותה אשר תוסיף תת כחה ופריה לעם" ("דיע וועלט", גליון 20, 1907). ואם כה יאמר דאיש או התיק או הנכרי מה דובר אשר נשיב לו ואנחנו הן ידענו כי אם "אמנם לא נקל להטיב את הרעה" אבל "בכלל רבות האכרנה לנו אשר, אם נאמץ כחנו, עוד יוכל נוכח לשום להן, או לרובן, שארית בתוכנו" ! : מבי"ץ.

Achtung!
50.000 Paar Schuhe
4 Paar Schuhe für nur K. 7
 Wegen Zahlungsstockung mehrerer grosser Fabriken wurde ich beauftragt einen grossen Posten Schuhe tief unter den Erzeugungspreis loszuschlagen. — Ich verkaufe daher an Jedermann 2 Paar Herren und 2 Parr Damen-Schnürschuhe, Leder braun oder schwarz, galoschirt mit stark genageltem Lederboden, hochelegant neueste Facon. Grösse laut Nr. u. cm. Alle 4 Paar kosten nur K 7. Versandt per Postnachnahme.
Schuh-Export
 Krakau Nr. 95 Fach.
 Umtausch gestattet auch Geld retour.

זעהר וויכטיג!
 כשר נייעסטע קראקויער זעלכווארען פאבריק כשר מיט עלעקטרישען בעטריעכ עראפנעט, מיט דען מאדערנסטען מאשינען נאך היגייענישער פאקטורייט ווי אויך בעסטע ארייטסקראפטע אינגעריכטעט, אפפערירט דיא פיינסטען שמאקאהפטעסטען זעלכווארען או. צ. : ווארסט פרימא סאלאמי, וויענער סאלאמי, ברוסט, צונגע, שינקען, ווערענזער עטצ. וויא אויך 3 מאל טאגליך פרישע ווירשטעל אונד פיינסטער פלייספעציאליטאטען צו דען בילליגסטען פריזען. הכשר של הביר"צ דפה אינד פריזקאראנט וורר איף פערזאנען אינגעשיקט. י. גראנער עט י. מיש קראקוי, מאקסאווא 4.

כשרה
 Powidl, Marmeladen, Kompote, Obstweine, Fruchtsäfte candierte Früchte, Oranzini Cedri etc.
 (הכשר מאת הרב מו"ה אהרן האלבערשטאם מפה) empfiehl
Obstverwertungsindustrie „KARPATHIA“ BIAŁA
 Auch Postversandt. Preislisten gratis.

שומע יוסף
 מאת הח"ד יוסף אלנמאה נ"י.
 בספר הזה רמז המחבר כל מצות תורה ומדרש רז"ל והרבה מאשרי מוסר וחכמות בדרך פר"ס בשלש פרשיות של קריאת שמע. ככל פסוק ופסוק מכל מלה וכו' רב יוקן נפלא לכל משהעשי בתורת ה'. נרפס על נייר יפה יאותות בהירות, ק"י רפים (ר"ד עמודים) ומכורך. מחירו עם המשוח 1,50 פראנקאו 1,50 כתר : R. JOSEPH KAOUA, Bazar Commerce, ALGER.

דיא וויינגראסהאנדלונג
Perlberger & Schenker, Krakau
 Grodgasse 48. — Telephon Nr. 308.
 עמפפיהלט דיא ריינסטען נאטירליכסטען אינגארישען פאצעזישען וויינע וואווי שאפאניער אונד קאניאק. איינע שפעציאליטעט דער פירמע „Hygea Perle“ ראטער וויין מיט אייזען פיר בלוטארמע.

כשר לפסה
נענזע פעטט
 דא העם אינר געקאכטעס פערזענרעט טעגליך פרישעס
 Juda Zins in Husiatyn, (Galizien). פריזע אונד הכשרים מהרבנים הנאינים טבערוואן, פפרעטיאל ומסטרי זענרע אויף פערלאנגען.

כשרה זעלכווארען פאבריק
A. Finkelstein, Lemberg,
 Goluchowskipl. 2

Kurzwarenhandler, Trafikanten Hausierer — Achtung!
 Decken Sie Ihren Bedarf in Kernspitzen Haselröhrl mit u. ohne Schlauch bei derleistungsfähigsten Firma dieser Branche. Versandt reel per Nachnahme
LEO FRIEDHABER
 Frankstadt aR Mähren.

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה דעדיקאטעסע. די פאבריק איזט מיט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינ-געריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. י. ו. אונד ערצינגט נור פרימאווארען.
 כהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה

Bücher-Lieferung gegen Monatsraten!
 Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde.
 Meyers, Convers. Lexicon 20 "
 Brockhaus " " 17 "
 Spamers, Jll. Weltgesch. II "
 Brehms Tierleben 11 "
 Leixner, Literaturgesch 4 "
 Kaufm. Bibliothek 5 "
 Weltall und Menschheit 5 "
 Allgem. Naturkunde 10 "
 Sämtliche Klassiker (Illustr.)
 Gedlegene Belletristik "
 Alles in neuesten Auflagen, prachtvoll gebunden liefert gegen Monatsraten von K 5.— aufwärts:
A. WEISSMANN
 Podgórze (Galizien).

Kaufm. Fern-Unterricht!
 בוכפיהרונג (אללע מעטארען), האנדעלסקאררעספאנד-דענק, דייטשע שפראכלערע, קויפט, רעכנען, האנדעלס-א ווכסעלרעכט, ווארענקונדע, געאגראפיע, שענישויכען, וועלטגעשיכטע, עספערטאנטא-וועלטשפראכע, סטענאגראפיע (אללע סיסטעמע) א. ו. ו. קאנן יעדערמאן אהנע בעאנדרערע פאקענעניסעט אים ברעפליכען וועגע אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האנגראד מאסטיג. — ביי גלייכצייטיגער טיילנאמע אן 4 לעהר-פעכערן.
Stenographie gratis
 אנפראגען נור געגען רעטורקארטע. פראפעקטע גראטיס. פראבעבריעפע א K 1,50 פראנק. ערפאלג גאראנטירט!
Erstes commerciales Unterrichts-Institut.
 Abteilung für briefl. Unterricht
A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E.

זרגון ולשון-עבר
 (למי משניהם היתרון?)
 הכן פרקיהספר: א) כובד הקי-הדרקון ב) ברורות קדימים, ג) טבעיות לשון עבר לפני זמן המדקקים, ד) מדוע חדלו היהודים לדבר עברית? ה) מעלה-הזרגון וסגורתו הטבעית, ו) ההשכלה הברלינית וההנגרותה להשפה היהודית, ז) המשכלים פעלו דרע על הסגנון העברי, ח) התפתחות הזרגון, ט) הזרגון לעמט לשון-עבר י) הזרגון לא יהיה לעולם שפתנו הראמית. יא) רק לשון-עבר היא שפתנו האמתית. יב) לשון-עבר היא שפה פשוטה וקלה (יג) סך הכל.
 מחיר הספר כתר אחד כנסף או במרקאות. למו"ס רכט הגין. — חוברת לדוגמא לא תשלח רק במחיר. להשיגו אצל המחבר:
M. J. HEILMANN
 Podgórze-Krakau, Józefinska 24

M. Kantorowicz, Podgórze.

הסוכנות הראשית

של ספרי הוצאת "אביב" באוסטריא גליציה
 נמסרה להמו"ם
 ר' אברהם רבינוב, סטניסלאו
 Buchh. A. Robinsohn, Stanislaw
 והוא ימלא בשמו את דרישות כל מורה
 עצמיו"ם.
 כבוד הוצאת "אביב" ורשה.

זה עתה יצא לאור נמצא למכירה

מאירך גיסא

מאת ג. שופמן
 המחיר 50 הלר. — לפנות אל:
 S. W. Sirate, Lemberg Postfach
 אצל הנ"ל יכולים להשיג גם ספרי הוצאת "ספרות".

בית הספר הלאומי בליברפול

Jewish Higher Grade School
 40, West Derby st. Liverpool,
 England.

אל ביה"ס הזה, היחיד במינו באנגליה,
 ואשר בו ילמדו בני שש שנים ומעלה
 למודים בוללים עפ"י תבנית ביה"ס גבוה
 באנגליה ולמודים עבריים עפ"י השמה
 המבנית "עברית בעברית" יתקבלו נערים
 גם מערים ומארצות אחרות. לחניכים
 כאלה יש מקום בבית מנהל ביה"ס
 ה"ר"י"ש פובס (שהיה לפניו עורך
 "המגיד" וה"שבוע") ללמד ולחנכם
 ברוח עמנו ושפתו, גם להבינם אל בתי
 הספר הגבוהים אשר באנגליה. הרבור
 הוא מלבד כלשון עבר וכלשון המדינה,
 גם בלשונות: אשכנז, צרפת, רוסיה
 ופולניה. לפנות ע"פ האדריסה הנ"ל.

האטער ורעסטוראציאן כשר דבע"ב יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל
 בלבוב, רחוב הקצבים 13.

רוסטישער טהעע

פאקט אונד לאָן פאן 4 ביו 10 קראָנען,
 פער ק"ג. ביי:
 L. Apermann, Brody, Postfach.
 פֿיר צופרעדענהייט ווירד גאראנטירט.

למוד מרחוק.

הנני מתכבד להודיע, כי הוצאתי של ש"ס
 ושנים מכתבי הוראה ללמוד השפה
 העברית מרחוק. המכתבים נותנים את האפשרות
 לכל איש לסגל לו את השפה העברית
 על בריה ככתב וכתף. המכתבים כוללים
 בקרבם: 1) ספור גדול בשלשים ושנים
 המשכים מתורגם בשני אפנים; תרגום מדויק
 ותרגום חפשי; ערובים לשוב ולתרגום עברית;
 2) 719 הערות אל פרקי הקריאה בדקדוק
 ובחקי מלים; 3) 997 שאלות בעברית
 לתרגילי הדבור; 4) כל הדקדוק מראשי
 ועד סופו מחולק ב33 פרקים עם 76 לוחות עם
 תרגילים, נחזים ותנוכים שונים; 5) פרקי
 ספרות בשיר וכפרוזא מעשרים וחמשה
 סופרים שונים מן היותר הירשים ומשונים;
 ערובים לתרגם; 6) 32 תאורים וציורים, שיהות,
 מכתבי דעות ומשפחה; 7) 76 ספורים וציורים
 עבריים, לעבד בהבניות שונות לתרגילי הדקדוק;
 8) 79 ספורים, ציורים ומכתבים אשכנזיים
 ערובים לתרגם עברית להנכי התרגום והסגנון;
 9) 31 מפתחות לשעורים (83 פתונים);
 10) 8 בהינות (16 מהלקות). תלמידי
 המכתבים האלה עושים היל להפליא על זה
 יעורו מאות מכתבי התורה שבידי פרדסקט
 הנני שולה הנם. מכתב לרונמא בתר אחר.
 S. Walkowski Krakau, Miodowa16

חברת "אהיאסאף".

יצא לאור תולדות השלמת האדם.

כרך רביעי (האחרון) חלק שני (סוף הספר).
 מאת יוליוס ליפפרט, תרגום ד. פרישמאן.

תוכן הענינים (מקוצר): תולדות משפחת האבות והתפרדותה. המעבר מן הפולוגמיה אל
 המונוגמיה. יבום אצל העברים. השקפות כוזבות. עבודת נשים
 בתור עבודה שלא לשמה. הרת בתור כח מעורר. מורא שמים הועיל להנהיג את ההמון.
 מושג המוליד אצל היונים. הדם המים בתור כחות מולידים. ערך האשה עפ"י אפלטון.
 התיחסות הילד אל האם או אל האב. השפעת המלכים על הגרמנים בנוגע להתיחסות אחרי
 האם. מה בין נשיא וראש? מה בין מלך להרצוג? חק ירושת המשלה אצל הרומיים,
 הגרמנים והסלוונים. המושג הפסיכולוגי ע"ד הקשר שבין האב והבן בתור גורם להתפרדות
 משפחת האבות. החלקות העבודה בין יחידים מוכחים, הסבות שגדמו לזה, הסרת-עול ממשלת
 ראשי-המשפחה בסקנדינאוויה. העבודות. ממשלת האב בתור מקור העבודות. גול ומסחר. הכנעה.
 הכסחך באנשים לוקח את מקומו של המסחך בצאן ובקר. הבית הגדול בתור מעון להאדונים
 והאחלים — בעד יתר המשפחה. האדונים, העבדים והאכרים בארץ רוסיה. מוזנות האדונים
 ומוזנות העבדים. איזו מוזנות מותרים לעבדים לאכול? בניסת זרים בתוך המשפחה. ראשית
 התפתחות העדה. האצילות כפולין. ההבדל שבין אשכנז ובין פולין בנוגע למדרי הכפר. ראשית
 יסודי הקולוניזציה. תולדות התפתחות מושג המדינות ומושג המשפטים. השלום בתור סמן ליושר
 ומשפט. מצות הכנסת אורחים. כיצד התפתחו הפרטיות, הפרטיות ועבודת הקדש. "חברים
 לקרבן" וחגי קרבנות. בעלי עצה ובעלי אספה. המדינה הטריטוריאלית. התפתחות בנין המדינה
 אצל היהודים. ואצל המצרים. דיני ממונות ודיני נפשות. כיצד נבנית עיר. העיר בתור מגן
 השלום. מקלט. אוורו של מקום משהרר. סוד של המספר שנים עשר. שנים עשרה ערים-
 המדינה הרומית. קדשים. מלך וכהן. מעמדות ונכחרי עם. המדינה מתפתחת. שלום לפי הלשון-
 "חרב" למלך. המשפט ונקמת גואל הדם. משפט הדם. פקידים. אצילות של פקידים. בעל
 הארץ. המלך והכמסים. פירו ומצרים. יוסף ופרעה. הקנין הפרטי. הזכות והמשפט. הילד והמחסה
 שלו. מעשה עכן. מינו שבועה שונים. המים המאחרים. הרואל. ענווי הגוף. כופר נפש. פדיון
 ופשרה. עונש מות. הזכות גלות. התפתחות מושג הרבוב. מטלטלים וקרקעות. הרבוב והמות.
 דינים מוכחים ויועצים ועדים. חברות ואגודות. המפכה—עבודת הקודש והשפעותיה. הדע
 סכת הרע. החטא. חטאו של אדם הראשון. עבודת הקודש ועולה הכבד. הדתות המתוקנות.
 דת היהודים ודת הפרסים. תורת קונפוציוס. תורת בודהא. ירדת הכורתיסמוס. הנוצרות. ירושלים
 ועיר השדה. ספגת כהנים וכהנים מן הצד. יוחנן. ישוע הנוצרי. הרעיון המשיחי. תורת מוסר
 ומדות. גאולה שלמה. פילוס. פילוס ותורתו. עטרה מוחזרת ליושנה. מכללת כהנים חדשים
 נדרים ונדבות. בלי הנשמה. נזירים. סגופים ומלקות. דינה של גיהנם ותשובה. אגרת מחולה'
 הריפורמציה בתור פתרון שאלת החיים. הפרוטסטנטיות והקתיליות. אמונת הרוחות והחקירה-
 היונים והפילוסופיה. נשמת העולם ונשמת האדם. מים אויר ואש. הקולטורה היונית. התקדמות
 הידיעות והמלאכות. קידם שנכרא הכתב. אמצעים שונים לשמור דבר בזכרון. משקל וחרוץ-
 מחרוזות של קונביות ושל קשרים. כושר עץ. המטות אצל עמים שונים. החינים, הכבלים
 והמצריים. המצאת הכתב. מיני אלפא-כיתא שונים. המצאת הרפוס. גלוי אמריקא. המצאות
 וגלויים. שחרור העבדים. עבודת האדמה וחרושת המעשה. חברת האדם על יסודות חדשים.

עם הכרך הזה נגמר הספר כולו.

למותר נחשוב להרכות דברים ע"א הספר הגדול הזה, שכבר יצאו לו מוגישים בעולם הספרות
 והמדעים. אלה מהקוראים, שקראו את הכרכים הקודמים, כבר למדו ונבחו, עד כמה גדול
 ערכו ותועלתו לכל איש מישראל ובי הנהו אוצר נחמד לספרותנו.
 מחיר הכרך ד' 1.90 ר"ב (החלק אי — 1 ר"ב, החלק השני — 90 קאפ.) ע"פ 2.10 ר"ב,
 מכורך הדר 2.40 ר"ב עם פאָרטא.
 מחיר כל הספר די כרכים (100 גליון דמוס, 7.69 עמוד) ר"ב. מכורך הדר בד' כרכים
 8.89 ר"ב (פארטא לכל איכעת הכרכים ברומא 45 קאפ. והכרך הרביעי כלבד 20 קאפ.).

כתבת אהיאסאף:
 Изд. «Ахיאсафъ», Варшава, почт, шп. 25.
 Verlag »Achiasaf», Warschau, Postfach 25.

הוצאת "ספרות".

יצא לאור: "רשפים" החוברות א'—מ'.
 תוכן החוברות ז'—מ'.

א) גרות (מעשה חסידים), א. שטיינמן;
 ב) סוד (שיר), יעקב שמינברג; ג) כה אמר
 סרתוסטרא, פרידריך ניטשע; ד) הגלגול
 הארוך (ספור), מ. י. ברדיצבסקי; ה) שיר-
 ערש (שיר), יעקב לרנר; ו) מתוך הפנקס
 (ב), י. ח. ברנר; ז) רשימות ספרותיות
 (א), פ. לחובר.

א) כחורף, מ. סטנסקי; ב) מנגינות
 סתו (שיר), י. הפטמן; ג) כה אמר סרתוס-
 טרא, פרידריך ניטשע; ד) שאלוח (ב), הלל
 צייטלין; ה) חלחלות, אשר כרש; ו) משלים
 מ. צמה.

א) בעירה (רשימה), ז. שניאור; ב) אב
 הרחמים (שיר), י. שטיינברג; ג) כה אמר
 סרתוסטרא, פרידריך ניטשע; ד) רמב"ם
 (דמותו והרוחנית), הלל צייטלין; ה) במדוק
 (הצרכים), אלדש הגלילי; ו) השגעון של
 אמריקה Gamma.
 מחיר כל קובץ 30 הלר, פורטא 3 הלר.
 השולח 3 כהרים וקבל עשרה קובצים "רשפים"
 א'—ח' חפשים מפורטא.

אלה שחתמו על עשרת הקובצים הראשונים
 של "רשפים" מתבקשים שיוודו להדש את
 התיכום על עור עשרה קובצים מיא עד ב'
 כמחיר 3 כהרים חפשי מפורטא כבדי שלא יהיה
 עכוב במשלוח. סוכן הוצאת "ספרות":

L. Fortgang, Kaschau (Ungarn).

מעטה משובח
J. B. RAPAPORT
 Dąbrowa bei Tarnów
 GROSSMETHBRAUEREI
 Gegründet im Jahre 1878.
 עמפ"עלם זיינע אללגעמיין געריהמ-
 טע ערצייגונג אין פערשיערענען
 סארטען, א.צ.: ראטען, ווייסען,
 ראפפעלמעטה, קאפאוויץ, מאלניאק,
 ווישניאק, אלטער בומעלען-מעטה,
 אללא מאלאנא צו בילליגען פרייען;
 פערנער: ריענענוואקס און שלאדער-
 האניג פיר קאלאניאלווא; געהאנדלונג-
 גען. — פיר רעלע בעדיענונג אונד
 פאללסטע צופרעדענהייט ווירד
 גאראנטירט.

רשופים.

יצא לאור הספר המצוי "מנחת ישבר"
 ג"ח על הלכות שו"ב מאת הרה"ג ובו'
 מוהר"ר ישבר בעד גאלדראט שו"ב מובהק
 דק"ק קיעץ. הגאונים והגדולים היותר
 מצוינים שבדור הזה שליט"א הסכימו,
 כי בהבושם הזה עוד לא הופיע בספרות
 השו"ב עד עתה. ויהי' לתועלת גדולה
 מאד לכל רב ושו"ב. מחירו 1.10 ר',
 מלבד פורטא 40 קופ. בלי רמי קדימה
 לא ישולח. למו"ם רבט הנין. להשיגו
 אצל המחבר נ"י

S. B. Goldrat Schächter in Kielce
 Russ.-Polen
 ואצל Samson Jerusalemki, Kielce
 ואצל הסוכן הראשי מר פיייויל ראוען
 בווארשא. ואצל כל בתי מסחר הספרים
 בווארשא.

Wyd.: { Naftali Hof.
 S. M. Lazer.
 Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
 Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzcu

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 . . . . . K. 539,686,228.—
 Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 . . . . . 176,528,370.—
 Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 . . . . . 30,748,986.—
 Ueberschuss vom Jahresumsatz . . . . . K. 2,215,336.— }
 Reserven v. früheren Jahren für Dividende „ 11,718,647.— } 13,934,003.—
 Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:
 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten
 Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Austellung
 sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und
 auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält;
 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterlegen keinen besonderen Prämien;
 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen
 Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei
 Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen,
 gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.